

Kalaallit Nunaanni timersorneq

Siunissami atortussanut timersorfissanut
aalaffiusinnaasunullu innersuussutit

Maaji 2026 /

Peter Forsberg, Frederik Petersen
aammalu Evald Bundgaard Iversen

Idrættens
Analyseinstitut

SDU

Kalaallit Nunaanni timersorneq

Siunissami atortussanut timersorfissanut aalaffiusinnaasunullu innersuussutit

Allaaserinnittut

Peter Forsberg, Frederik Petersen aammalu Evald Bundgaard Iversen (CISC)

Ilanngussisut allat

Allan Ørskov Boserup, Birgitte Westerskov Dalgas & Jens Høyer-Kruse

Aaqqissuisoq

Kirsten Sparre

Ilioraasoq

Katja Høiriis

Suliarititsisoq

Timersoqatigiit Kattuffiat

Naqitaq

1. naqitaq, Aarhus, maaji 2026

Saqqaa

Timersoqatigiit Kattuffiat

Saqqummersitamit assit

Timersoqatigiit Kattuffiat allanik allassimasoaqqanngikkaangat

Akia

Saqqummersitaq akeqanngitsumik aaneqarsinnaavoq uani www.idan.dk

ISBN

978-87-94468-88-6 (pdf)

Saqqummersitsisoq

Idrættens Analyseinstitut
Vester Allé 8B, 3.
DK-8000 Aarhus C
T: +45 3266 1030
E: idan@idan.dk
W: www.idan.dk

Issuaasoqassaguni paasisutissat suminngaaniit aaneqarsimanersut erseqqissaatigineqartariaqarpoq.

Ilinniartitsineq

Aallaqqaasiut	3
Misissuinermit peruserineqartoq	4
Peqataasuniit innersuussutit	5
Aallutamut najoqqutassiassat pitsaasut nalinginnaasumik innersuussutigineqarput	6
Aallutat pitsaassusissaasa eqqumaffigineqarnerulernissaat innersuussutigineqarpoq	9
Nunatsinni timersorneq pillugu ilisimasatut paasisutissatullu tunngavigineqartut	12
Imm. 1: Nunatsinni timersornikkut ilisimareertariaqakkat	12
Meeqqat inuusuttullu timersoriaasiat	12
Inersimasut timersoriaasiat	14
Nunatsinni innuttaasut nunamilu sumiiffii	16
imersornerup aningaasaqarnera	18
Inatsisartut inatsisaat timersornermut timigissarnermullu tunngasoq	20
Atortussat pillugit periusissiaqarnerup pingaaruteqassusia	21
Imm. 2: Nunatsinni kommuneni timersornikkut atuuttut	22
Avannaata Kommunua	23
Kommune Kujalleq	26
Kommune Qeqertalik	29
Qeqqata Kommunua	32
Kommuneqarfik Sermersooq	36

IKalaallit Nunaanni timersorneq

Allaqqaaasiut

Timersoqatigiit Kattuffiat sinnerlugu misissuinerit inernerinik una nalunaarussiaq imaqarpoq, suliarinnittuullutik Idrættens Analyseinstitut (Idan) aammalu Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund (CISC) Syddansk Universitet'imiittoq.

Misissuisoqarneratigut Timersoqatigiit Kattuffiata kissaati-gaa tamakkiisumik ilisimallualernissaa nunatsinni timersornermut atortut suut pigineqarnerisut, aammalu innuttaasut pisariaqartitaannut naapertuunersut. Tamatuma saniatigut kommunet atortunik atuinissaminut ineriartortitsinissaminnullu periusissinissaannut sumiiffinnillu timersorigalugillu aalaffiusinnaasunik peqalernissaannut Timersoqatigiit Kattuffiata ikorfartorusuppai,

Misissuineq aasami 2024miit aasaq 2025 tungaanut ingerlanneqarsimavoq. Kommunent tallimaasunut tunngasuvoq aammalu Kalaallit Nunaannut paasisassarsiortoqarsimalluni, tassani kommuneni timersornermut sunngiffimmullu qitiusumik suliaqartuusut Idan'imiit aammalu CISC-miit apersorneqarsimapput. Misissuineq aallaavigalugu nalunaarusiami saqqummiunneqarput innersuussutit arlal-

lit, atortut atorlugit qanoq amerlanerit timiminnik aalatinneqarsinnaanerit tunngassuteqartut.

Nalunaarussiaq makkununga immikkoortiterneqarsimavoq:

- Siulliullugu **timersortartunut innersuussutaasartut** saqqummiunneqarput kalaallit amerlanerit timiminnik atuinernissaat anguniarlugu kiisalu tulluuttunik atorluarneqarsinnaasunillu timersornermut atortoqalerniassammata.
- Tullinguullugit misissuinermit ilisimalikkat nalunaarsuutaasullu toqqammavii nassuiaatigineqassapput. Tassani Immikkoortoq 1mi **timersornikkut timillu aalattarneratigut ileqquusut, taavalu Kalaallit Nunaanni immikkut atukkatut toqqarneqarsimasut** kiisalu **timersornerup tungaatigut najoqqutassat** eqqumaffigineqarput, immikkoortumi 2mi **kommunenit tallimaasunni timersornermut tunngasut** eqqumaffigineqartut atortussanut tunngatillugu aammalu timersornermut tapiissutaasartunut tunngatillugu.

Idrættens Analyseinstitut

Misissuinermi peruserineqartoq

Ilisimasat assigiingitsorpassuit pineqarput, sukarsuarnut sisamanut agguanneqarsinnaasutut immikkoortinneqarsinnaasut:

Sukaq 1: Innuttaasunik ilisimannineq

Nunatta Naatsorsueqqissaartarfianeersut kisitsisit aallaavigalugit innuttaasut katitigaanerit ineriartornerat, inuussutissarsiutitigut aningaasarsiutitigullu inissisimanagerat kommunet, illoqarfiit nunaqarfiillu akongannut agguataarlugit.

Sukaq 2: Ileqqoralugu timersoriaatsit aalariaatsillu

Idan-ip meeqqanik inuussuttunillu (2015 aammalu 2019imi) immersugassanik apersuilluni misissuiner aallaavigalugu aammalu CISC'p paasiniaariaatsit assigiingitsut atorlugit paasisutissanik katersinera aammalu itisiliilluni paasiniaalluni misissuineri sulinummut 'Nunarput Aalanerulertillugu'-mi apersorneqartunit 14iniit utoqqaanerut peqataaffigineqartumik aallaaveqarlutik. Timersortartuunerup aalallunilu ileqqorineqartut pillugit paasisaqartitsilluarsimavoq, taamaasillunilu ineriartornerata oqaluttuassartaa malinnaavigineqarsinnaasimalluni.

Sukaq 3: Aningaasaqarneq, atortut aaqjissuusaanerlu

Idan-ip siornatigut nunatsinni timersornermut tunngatillugu misissueqqissaarneranit aallaaveqarpoq (kingullermik 2018) kommunet ikiorsiullugit misissuinerit eqqortuunerut nalilersuiffigeqqissaarneqarsimallutik. Aningaasatigut nalunaarsuutit aningaasanut inatsimmiit, Timersoqatigiit Kattuffiata ukiumoortumik nalunaarutaniit aammalu ESGmiit kommunenilu kontoplaneniit aaneqartarsimapput. Kommunit timersuutit atortunut tapiisarnera aamma paasinianeqarsimavoq timersoqatigiiffinnullu tapiissuteqartarnerinut malittarisassai misissorneqarsimallutik.

Sukaq 4: Ingerlatsineq, aqutsineq atortunillu atuneq

Kommunenit illoqarfinni annerni paasisassarsiornerit aallaavigineqarput. Tassani kommuneni atorfillit timersornermut akisussaasuusut ulluinnarni ingerlatsinerat, timersornermut atortut, aammalu ajornartorsiutaasut periarfissaasullu pillugu apersorneqarsimapput. Timersortarfinni pisortaasut timersortarfimmi kaajallaqatigineqaatigalutik apersorneqarsimapput kikkut atuisuunerat, atornerqarnera aammalu aserfallatsaaliinissamut iluarsartuussinissamullu tunngasut pillugit. Apersuinerit paasisutissat pissarsiat, nalunaarsukkanik ilaartorlugit, kommuneni politikkit aammalu 2015imiit amigartoorutaasut kiisalu aserfallatsaaliinerit pisariaqartitat ingerlanneqarsimapput Ilinniartitaanermit, Kultu-reqarnermit, Timersornermit, Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmiit.

Sukaq 3 aamma 4mut tunngatillugu paasisutissanik katersiniarneq aporfissaqartarsimavoq.

Sukaq 3mi anguniagaasimavoq timersornermut atortut 2018miilli atortunut tunngatillugu aningaasaqarnermullu paasisutissartaanik nutarterinissaq, kommunenullu attaveqarneq kinguaraluttuinnarsimagami, akissutigineqartullu pitsaassusaat assigiingiaartorujussuusimallutik. Aningaasaqarnermullu tunngatillugu Nunatta Naatsorsueqqissaartarfianiittut kisitsisit assersuukkuminaassimaqaat kommunet assigiingitsumik kontereeriaaseqartaramik.

Sukaq 4 kommunet tamaasa tikeraartussaagaluarlugit illoqarfimmut pingaarnerrinarmut tikilluni apersuinissaq kisimi pinsinnaasimavoq. Kommuneni arlalinni timersornermut tunngatillugu ingerlatsiviit illoqarfinnut ataasiakkaanut siammarneqarsimagamik, taamaattumik ataatsimoorussamik tamakkiisumillu nalunnginnilernissaq ajornartarsimalluni.

Timersornermut tunngatillugu tamakkiinerusumik ilisimannilernissamut nalunaarusiaq iluaqutaqaaq, tamakkiisumilli ilisimannilernissamut naammagani. Sammineqartut arlallit siunissami sukumiinerusumik misissuiffigineqarnissartik pisariaqartikkamikku iluaqutaassagaluqaat ilisimasaqarfigilernissaat.

Atuisunut innersuussutit

Misissuinerit aallaavigalugit Idan aammalu CISC kommunenut arlalinnut, Ilinniartitaanermit, Kulturimut, Timersornermit, Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmut ator-torisqaqarfinnullu ataasiakkaanut innersuussusiorsimapput.

Kalaallit Nunaannimi timersornermut atortoqarnissamut periusissiaqarluni suliaqarnissamut tapersersuinissaq suliami siunertaavoq, kalaallit amerlanerpaat timiminnik atusalerniassammata, timersornermilu atortut pitsaasut tulluuttullu pigineqalernissaat qulakkeerneqarniassammata.

Atuisut killiffiisa sumiinneri

Innersuussutit atuisunut eqimattanut marlunnut avinneqarsimasunut tulluuttuupput, taakkua marluullutik timersornermut atortut assigiingitsutigit sunniuteqarfigisarpaat:

1. **Qaffasissumi inissisimaffik**, aaqjissuusaasumik iluilersugaasumillu najoqqutassaqaartitsisut (naalakkersuisoqarfik kiisaslu kommuneni Timersoqatigiit Kattuffianilu qaffasinnerpaamik aalajangiisartut)
2. **Iliuuseqartut inissisimaffiusoq**, ingerlatsinermik aqutsinermik aammalu ulluinnarni atortunik atuisut (atorfillit, kajumissutsiminnilu suliaqartartut timersortarfinni, kommuneni aqutsisut aammalu Timersoqatigiit Kattuffianni sulisut)

Innersuussutit eqqumaffigalugit

Innersuussutit immikkoortunut pingasunut pingaarnertut aallaveqarput, timersornermut atortunut pingaaruteqarlunnartunik:

- Aningaasaqarneq
- Aserfallatsaaliuineq
- Ingerlanneqartullu

Iliuuseqartut inissisimaffiusoq ullumikkut aningaasaqarnermut aserfallatsaaliuinnissamullu tunngasunik eqqumaffiginninnerorpasippoq, aallutat inissaqartinneqannginnerul-lutik. Ingerlatassat peqatigiiffinnut ingerlatsisunullu allanut isumagisassanngortinneqaannartarput, tamannali aporf-qartitsinnaasarpoo kalaallit timersornerulissagunik atortut tamatumunnga iluaqutaasussaammata.

Taamaattumik innersuussutit oqimaqatigiinneruler-sitsinissamut siunertaasarpot taamaasilluni aningaasat aserfallatsaaliinerillu assigiimmik pingaarnersiorneqarsinnaaniassammata, ingerlatat ilanngullugit eqqumaffigineqarnerulernissaat ilanngullugu.

Taamaattoqassappallu qaffasinnerusumi inissisimasut najoqqutassarsioritariaqarput sinaakkutaasinnaasunik, ulluinnarni ingerlataqartunut tapertaasinnaasunik. Taamaattumillu aalajangiisartut qaffasinnerusumi inissisimasut inissisimaffimmik sumiinneranik eqqumaffiginnilluarnissaat pingaaruteqarpoq, ingerlatsinermut ineriartortitsinissamul-lu najoqqutassaqaartitsisususaagamik.

Pingaarnersuinermi pingaarnertit

Timersornermut atortunut suliaqarnissamut tunngatillugu misissuineq aallaavigalugu qulinik inassuteqartoqarpoq. Tallimat qaffasinnerusumik inissisimasunut tunngasuupput tallimallu ingerlatsillutik atuisunut tunngasuullutik.

Kommunit atortullu arlallit suliaqarfigineqalereerput, ilaat sulii misilittarneqarsimangitsut. Qullerpaami inissisimasut najoqqutassanik pitsaasunik sinaakkusiornissaat pingaaruteqaaq, iliuuseqarlutik suliaqartut iliuuseqaannarsinnaaniassammata.

Misissuineq tunulequtaralugu aammalu Idan'ip CISC'llu timersuutitut tunngatillugu suliaq aallaavigalugit ingammik pingaarnersuisoqarnissaa innersuussutigineqarpoq:

- **Innersuussut 1: Kommuneni tamani atortoqalernissamut periusisiorortoqassasoq**
- **Innersuussut 2: Nunatsinni timersorneq pillugu ilisimasanik paasisutissanillu katersisuartoqassasoq**
- **Innersuussut 5: Timersornermut atortut silami aallutaqartitsinissat pitsanngorsarfigisusaavaat**

Innersuussutit taakkua pingasut timersornermut atortut pillugit suliaqarnermut tunngaviullunnarput innersuussutit allat ilanngunnissaannut tapertaallu-arsinnaallutik.

Qullersatut inissimasunut innersuussutit ingerlaturanut najoqqutassaqaqarlunissamut tunngasutigut

Qullersatut inissimasunut innersuussutit ingerlatsisutut inissimasat atortunik atuilluarnerulernissaat tapersersussavaat, taamaalilluni aningaasaqarnikkut aserfallatsaaliuinikkullu atugarissaartoqarsinnaaniassammat.

Innersuussut 1: Kommuneni tamani atorqarnermut tunngatillugu periusersior-toqarli

Kommunet timersornermi atortunut tunngatillugu erseqqarissunik periusissiuassapput. Naak Inatsisartut timersornermut timigissarnermullu tunngatillugu inatsisaatigut kommunet ukiumoortumik pilersaarusiortarnissaminnut pilersaarusiornissaminnut pisussaaffilerneqaraluarlutik kommunet arlaalluunniit atortuminnut tunngatillugu periusissiaqanngillat. Arlalitsigut timersortarfiup piffissarititaannut tapiinermullu aalajangersakkanut innersuussissuteqaannartarput.

Periusissiap akissuteqarfigisariaqarpai:

- Atortumut tunngatillugu suna siunertaanersoq?
- Aningaasaqarnermut, aserfallatsaaliuinissamut ineriartortitsinnissamullu tunngatillugu kommune qanoq pisussaaffitsigut inissimasuuvu?
- Timersornermut atortut atuisunut sorlernut tulluut-tuuppat?

Periusissiaq atortunut tamanut attuumassuteqartari-aqarpoq, eqimattakkuutaarnissaallu tulluussinnaavoq makkua malillugit:

- Inuttaqarneq: Atortut annerit sulisoqakkajuttarput, atortut atuarfinniittut sulisoqartannginnerusut.
- Piginnittuuneq: Kommunep atortuutai kommunemik aqunneqartarput, namminersortuusut siulersuisoqartartut, peqatigiiffiniit kommuneniillu sinniisoqartitaasartut.

Kommune pingaarnertut/salliulluni tapiissuteqartartuuvuq kommunep namminersortuusullu pigisaannut, atortullu tamarmik pigineqartut innuttaasut timersor-nissamikkut timillu aalatinnissaatigut periarfissaqarnis-

saannut tapiissuteqartussaagamik. Periutsilli assigiinn-gitsuunissaat pisariaqarpoq, kommunet nammineerlutik aalajangiinnaagamik kommunemi timersuutitut atortunik ineriartortitsinnissaminnut, namminerisamik pigineqartut atortulersorneqarnerinut tunngasut siulersuisuisa akisussaaffigigaat.

Periusissiornermi alloriarnerit pingaaruteqartut:

- Timersornermut atorqarnermut tunngatillugu kommunikkaartumik periusissioritsi.
- Illoqarfinni nunaqarfinnilu atortut tamaasa ataatsimoorussamik nalunngisaqarfigilersigut, aamma timersuutitut nalinginnaasumik atorqartartut nalilerneqarneq ajortut ilanngullugit (soorlu atuarfinni ataatsimoorartfiit, katersortarfiit, kulturip illui).
- Atortut inuttaqartarneri pigineqarnerilu aallaavigalugit immikkoortitersigut.
- Atortut ataasiakkaarlugit siunertaat, aningaasaqarnerat, aserfallatsaalernerat, ineriartortinnissaat aammalu atuisut kikkunersut nassuiaatilersorsigut. Atortut mikinerit nassuiaateqarfiginerat naannerusinnaavoq.
- Paasissiuutissat aammalu ininik sunik kissaateqar-toqarneranik pisariaqartitaqartoqarneralu aallaavigalugit periusissiorqarluni, soorlu una misissuisi-maneeq atorlugi, ataavartumillu ilaartortarlugu.
- Innuttaasut, peqatigiiffiit allallu atuisut akuliutis-sigut, atorqarnermut periusissiorinissaq tamatigo-ortumik ineriartortillugu – peqatigiiffiit ilasortaann-gitsut ilanngullugit.
- Misilittakkanik paarlaasseqatigiittoqarsinnaann-gortissiuq, timersortarfiit inuttalersorneqartarneri, kommunet piginnittullu assigiinngitsut akornnganni naapitsiffiusumik.
- Periusissiaq ukiumoortumik nutarterneqartarli.

Innersuussut 2: Ilisimasat paasissutissallu nunatsinni timersornermut tunngasut katersorneqartuarlik

Misissuinerup ersersippaa, nunatsinni timersorner-mut tunngasut pillugit ilisimasanik paasissutissanillu pissarsinissaq ajornakusoortarpoq. Siunnersuutigineqartut ataatsimoorullugit katersorneqarnissaat amigaataavoq (soorlu atortut aammalu kommunet timersornermut aningaasatigut tapiissuteqartar-nerat) aammalu 'atuinerit' (soorlu inniminniinerit, timersuutiniq atuinerit, timersornermut peqataanerit aammalu peqatigiiffiup ilaasortai). Nalunaarsukkat kommunemiit kommunemut assigiinngitsuugamik pissarsiaasaakkajunnatillu.

Timersornermut tunngatillugu periusissiorluni suliaqarneq pitsangorsaaffigiinialugit ataatsimo-orussamik nalunaarsugaateqarnissap angujartuin-narnissaa sulissutigineqartariaqarpoq, tamakkiisumik ilisimasaaqarfigineqalerniassammata, uani misissui-nermi pilersissimasat. Isertut anillattullu eqqumaffi-ginissaat pisariitsumik aaqqissuunneqarsimassaaq, kommunet, illoqarfiit, inoqarfiit annerulaartut, nunaqarfiillu akornnganniittut paasiuminartunngortil-lugit.

Ilummut tunngasortaat:

- Nunatsinni timersornermut atortut amerlassusaat suussusaallu
- Timersornermut tamakkiisumik aningaasar-tuutaat
- Ingerlatsinermit iserfallatsaaliuinermullu aningaasartuutit kommunet, illoqarfiit inoqarfiil-lu annerusut akornnganni agguataarneqarsimasut
- Timersoqatigiiffinnut tapiissuteqartarnermut aningaasartuutaasut.

Silammut tunngasut:

- Peqatigiiffinni ilaasortat amerlassusaat (min-nerpaamik kattuffiit ilaasortaasa amerlassusaat, nassuiaateqarnerukutsoorsinnaavorli)
- Inniminniinerit timersornermilu atortunik anner-nik atuinerit atorqartartuusinnaapput.

Nittartakkamut ataatsimoorunneqartumut nalunaar-suutit paasissutissallu katersorneqarnissaat inner-suussutaavoq, atuisut tamarmik ilisimasanut nutar-terneqarsimasunut takunnissinnaalersillugit. Tassani aamma katersorneqarsinnaassapput:

- Tapiissuteqarnissamut malittarisassat kommu-nenut, illoqarfinnut nunaqarfinnillu atuuttut
- Kommunemut ataasiakkaanut atortunut tunnga-tillugu politikkeqarnissaq.

Innersuussut 3: Timersorfiit atortulluunniit annerit pivusorsiorumik aningaasatigut toqqammavilersissigut

Timersorfinnut atortunulluunniit aalaakkaanusumik aningaasaqarnikkut atugaqartitsilernissap qulakkeerneqarnissaa pisariaqartinneqarpoq. Aningaasaqarneq initoorujussuuvoq – ingammik atortuni sulisoqarfiusunut tunngatillugu.

Tunuliaqutaq

Namminersortunit pigineqartut atortunut aningaasaqarneq namminneq isumagisarpaat, illuatungaali timersortarfinni pisortaausut siulersuisullu nukinnik atuingaartartut isertitassarsiornerminni, soorlu attartortitsinermikkut aammalu sumiiffinni ataasiakkaani timigissartarfiup ingerlanneqarnissaaanun tunngatillugu. Atortut nammineerlutik aserfallatsaaliniarsarisarpaat aningaasanik sipaarniarlutik. Kommunemiit taperneqarnissartik pinngitsoorsinnaangilaat, nalinginnaasumik peqatigiiffiit atuinerannut matussusiinerusarmata.

Kommunenit atortut kommunemi missingersuutitut ataatsimoortunut ilaatinneqartarput. Taamaattumillu timersortarfinni pisortanut aningaasaqarniarneq inituallaarneq ajorpoq, nalusarpaalli missingersuutit assigiiaartut imaluunniit aningaasartuutissat allanngorartut nalimmassarneqassanersut.

Misissuinerit takutippaat, timersortarfinni pisortat siulersuisullu aningaasaqarniarneq assut pimoorutta-

raat. Taamaammallu atortunut eqqumaffiginninnissaq arlalitsigut pingaarnersiorneqakkajunneq ajorluni.

Taamaattumik innersuussutigineqarpoq, qaffasinnerusumik inissisimasut aningaasaqarnermut tunngatillugu akisussaaffimmik tigusinerusariaqartut, atuisutut inissisimasut atortunut ineriartortitsinermullu tunngasunut eqqumaffiginninnerulersinnaaniassammata.

Imaaliortoqarsinnaavoq:

- Atortut annerit tamakkerlugit aningaasaqarnerat tamakkiisumik nalunngisaqarfigilersiuk (kommunenit namminersortunillu pigineqartut) – maannakkorpiq imminnut assersuutigineqarsinnaanngimmata.
- Tamakkiisumik nalunngisaqalernerq atorlugu iliuuseqarlutik inissisimasuusut pivusorsiornerusunik missingersuusiorneqarnissaaanun ikiorsigut, taakkunani aserfallatsaaliuinissaq iluarsartuussinissarlu ilanngunneqassagaangata.
- Aallussisoqarnerulersitsigitsi – soorlu atortut nutaanik aallutaqarsinnaanissamut aqutissiuisut pitsanngorsaataasulluunniit pilersillusigut.
- Atuisut akiliisalersinnaanissaat eqqarsaatigisiuk, aamma peqatigiiffinnut tunngatillugu, taakkumi atortut akeqanngitsumik atukkajuttarmatigut. Atuisoqarnerulersitsisinnaavoq ingerlatsinissamut ineriartortitsinissamullu aningaasasaqarnerulersitsisinnaalluni. Sunngiffimmi pas'sinik peqalernissamut ilanngussigitsi, innuttaasut akissakinnerusut peqataasinnaasuaannalersillugit.

Innersuussut 4: Aserfallatsaaliornissamut silamullu tulluarsaanissamut pilersaarusiortitsi

Aaqqissuussamik iliuuseqartarnissaq pisariaqartinneqarpoq timersornermut atortut pitsaassuseqarnissaat qulakkeerniarlugu silamullu tulluarsarniarlugit.

- Kommuneni atortut kommunemi sanaartugaatinut ilanngullugit aserfallatsaaliorneqartarlutik.
- Atortut nammineq pigineqartut namminneq aserfallatsaaliornissartik isumagisarpaat arlalitsigullu naammattunik aningaasasaqartinneqarnissaat ajornartorsiutaasarsinnaasarluni.

Uuma misissuinerup takutippaa, atortut amerlasuut aserfallatsaaliorneqarnissaminnut kinguaattooqqasut assullu nungullarsimasut. Nuna tamakkerlugi aserfallatsaaliortitsinissamut pisariaqartit allattorsimaffiat tamakkiisooq kingulleq 2015iminngaaneersuuvoq, taamatumik ullumikkut tamakkiisumik ilisimannilernissamut paasissutissanik amigaaqartoqarpoq. Assersuutitut taaneqarsinnaavoq nunap qeriunaannartup aanera timersortarfiusunut atortunullu ajornartorsioritsilersimasooq.

Sulisut siulersuisullu atortut akisussaassuseqartumik aserfallatsaaliorneqarnissaat pimooruppaat, suliasarli annertoqaaq, suliasanun aallanut akorngutaalartooq, soorlu atortunik aallussisoqarnerulernissaanik suliniuteqarnissamut aporfiusarami.

Imaaliortoqarsinnaavoq:

- Timersortarfiit timersornermulluunniit atortut aserfallatsaaliorneqarnissaaanun pilersaarut nutarterneqarli, pivisunngortinneqarnissaaalu isumagisiuk. Nuna tamakkerlugi aningaasaliissutaasartunut qinnuteqarnissaq ilanngussiuq, kommunimmi tamarmik iluarsaassinissaminnut tassunga qinnuteqarsinnaasarmata.
- Timersornermut atortut aserfallatsaaliorneqarnissaat pingaarnersiorneqarnissaat isumagisiuk, suliasallu suliarineqarnissaat malinnaaffigisuarsiuk.
- Timersornermut atortut kommunet nalinginnaasumik sanaartukkat aserfallatsaaliugassaannut ilanngussigut.
- Timersornermut timimillu aalatitsinissamut pisariaqartinneqartut kvadratmeterit qassiunersut eqqarsaatigiuarsiuk. Nunatsinni silap pissusiata ingerlatsineq aserfallatsaaliorneqarli akisutittaqaq, taamaattumik atortut pioreersut pitsaanerpaamik atorluarneqartartussaapput. Atortut nutaat pilersinneqarnissaat ingerlannissaallu akisusarput, taamaattumillu aatsaat pisariaqartinneqaraangata pilersinneqartassallutik.
- Atortut annerit ikorfartorsinnaavasi aserfallatsaaliornissamut pilersaarusiortarnikkut, aammali aallutassanut piffissaqartoqarlunilu akissaqartoqarnissaa aamma isumagisariaqarparsi – ingerlatsinermuinnanngitsoq iluarsartuussinernaanngitsumullu.

AscentXmedia/Getty Images

Innersuussut 5: Timersornermut atortut silami aallussisarnissamut pitsanngorsaataassapput

Timersornermi atortut kalaallit timersornissaaanun timiminnillu atuillutik aalasarnissaaanun pingaarteqaqaat, misissuinerilli takutippaa, arlallit atortooreersut avataatigut assut aallussilluartartuusut – soorlu pinngortitamik, suliarornerminni imaluunniit suliasaasunik suliaqartarnermikkut.

Pinngortitami aallussisinnaasarnert nunatsinni kalaalliussutsimut pingaarutilimmik ilaalluinnartuupput. Taamaattumik timersornermut atortut silami inuuner-mut pinngortitamilu aallutanun tapertaalluinnartuusari-aqarput.

Imaaliortoqarsinnaavoq:

- Atortut pinngortitarlu atalilersigut: Timersornermut atortut annerit ilami atugassanik ilaartorsigut, soorlu ingerlaarfiliornikkut pisuttarfiliornikkulluunniit, pinngortitami aallutanun tunngaviliisinnaaniassammata.
- Pinngortitami aallutarineqarsinnaasut nalunaarsorsigut, pisuttarfiit, ingerlaartarfiit avatangiisinilu qanittumi tulluuttut sueneri nalunaarsorlugit.
- Pinngortitami aallunneqarsinnaasut tapersorsorsigut, soorlu anorimut oqquiffiortoqarneratigut, issiaarfiliortoqarneratigut, perusersartarfiliornikkut, imerfiusinnaasunik pilersitsinikkut aammalu pisuttarfiit qullilersornerisigut imaluunniit sumiiffimmi aallutassani qullilersuinikkut.

Aallussillutik inissimasunut innersuussutit suuneri eqqumaffi-ginerulernissaat

Aallussillutik inissimasunut (soorlu timersortarfinni pisortanut, atortunilu assigiinngitsuni sulisuusut) aningaasaqarnermut aserfallatsaaliuinissamullu tunngasunik eqqumaffeqarnerupput, aallunneqartartut arlalitsigut eqqumaffigineqannginnerusartut. Innuttaasut amerlanerit timiminnik atuinerulissappata aallussititsuusumik atortoqalernissaq pingaaruteqartorujussuuvog, ingammik innuttaasunut peqatigiiffinnut aaqjissuussaasumilluunniit neqeroorutaasunut peqataasanngitsut eqqarsaatigigaanni.

Assigiinngitsunik aallutsisoqalernissaanut akisussaaffiginneq assigiinngitsunut inissineqarsinnaavoq:

- Timersornermut atortuni annerni sulisulinni atorfillit aallutassanut isumaginnittarsinnaapput.
- Atortunik inuttaqartanngitsuni akissusaaffik allani atortuniisneqarsinnaavoq, kommunemi ingerlatsivinni imaluunniit aallutamat sulisuusumut, illoqarfinni annerni aallutassanut assigiinngitsunik aallussisartuniilluni, kommunemi ingerlatsivimmi imaluunniit aallussinermi suleqataasumi, illoqarfinni annerni tamakkuninnga suliaqartuniilluni.

Kommunet atorfilimmik akisussaasuusussamik toqqaasariaqaraluarput, taassuma aallussinermi inissisimaffiit assigiinngitsut atortunut tunngasuusut malinnaaffigisinnaallugillu suliaqarfigisinnaalluarmagit.

Innersuussut 6: Atuisutut eqimattaniittuusunut arlalinnut inissaqartitsigitsi

Timersornermik atortut ullumikkut peqatigiiffinni ilaasortaasuniinnaq atorneqarnerusarput ingamik futsal, assammik arsarneq, volleyball, sulorarnerlu eqqaassagaanni. Timersornermut atortunik atuinissamut peqatigiiffiit amerlanerpaataasa aallutassatut akunnerit pigineqartut ulluinnarni pingasuniit sapaatillu akunnerata naaneraneersuusut atorneqarnerpaat. Peqatigiiffiit ulluinnarni nal. 15 kingorna sapaatillu akunnerata naanerani atuisuunerusarput.

Timersortarfiit attartorneqarnerisa agguataarneqarnerini arlalitsigut siornaamat atuisimasunut agguataarinernut qulakkeerinnittarput aalaakaatitsillutillu, taamaallutillu atuisussaagaluit nutaat mattuttarlugit.

Agguataarinneriaatsit atorneqartartup allangortinneqarnissaa pingaaruteqarpoq, innuttaasut amerlanerit atortunik atuisinnaangortinniarlugit. Kommunet atortullu pisarnerniit siamasinnerusumik eqqartarnermikkut aalluttakkallu pingaarnersiorneqarneritigut ingammik piffissap aalajangersimasup iluani attartuisitsinissaq eqqarsaatigalugu.

Imaaliortoqarsinnaavoq:

- Kaammattuisoqalersinneqarli timersoqatigiiffiit peqatigiiffiisa avataaniittunut aamma tapiisalerikkut, soorlu nalinginnaasumik timimik aalatitsilersitsisartunik aallutaqartartut tapiiffigisalerneqisigut.
- Kommune suleqatigineqarli ulluunerani akunnerit atorluarneqartarnissaat anguniarlugu, soorlu timiminnik atuisinnaangooqqinniartunik sungiusaannerut utoqqaalluunniit timigissartarnissaannut.
- Piffissami pingaarnermi atuisunut nutaanut piffissaliigitsi. Sulisoqarnerani sulisut aallutaqartitsisinnaapput, peqataaqaalersunut ajornanngitsumik peqataaffigineqarsinnaasunik aallussititsillutik.
- Fitnessertatoqatigiittartussanik neqerooruteqaritsi imaluunniit hal'ip natiani allatut sungiusartitsillusi, tamanna inimi minnermi aamma neqeroorutigineqarsinnaavoq.
- Pisuttuaqatigiittartunik, pisoqatigiittartunik, arpaqatigiittartunilluunniit aallartitsigitsi timersortarfiimmiit aallartittartussanik.

Innersuussut 7: Atortunik atorluaneruleritsi

Inniminniissamut immersortakkat atortunut aalajangersimasunut tunngasut takutippaat, peqatigiiffiit atuinerisa nalaanni ulikkaarlugu inniminniisoqartartog (nal. 15-23 sapaatip akunneratalu naanerini). Danmarkimili misissuinerit takutippaat, inniminnikkat tallimarrarterutaat atorneqarneq ajortut – aamma piffissami atuiffigiumaneqarnerpaaffiani. Tamatuma takutippaa piffissami ulapaarfiusuni piffissap ilaani atortut atorneqarneq ajortut.

Misissuinerit takutippaat, inniminniinerit qanoq atorneqartigisarnernannik malinnaanerit assigiinngisatortorujussuusartut. Sumiiffiit ilaanni timersortarfiimmi pisortaasut peqataasut qassiineri allattortarpei qanoq takuttoqartigisarnersoq malinnaavigiumallugu. Tamannalu kommune suleqatigalugu aallartisarneqarsimasinnaavoq.

Aamma periarfissaavoq atortut qanoq atorneqartiginesut paasiniallugu atuisut apersornerisigut, ima aperalu-

ni: Timersortarfik ulikkaaginnavittarpa? Aallussisartut amerlanerit piffissami tassani timersortarfik attartorsinnaalluaraluarpaat? Soorlu meeqqat minnerit timersortarfiup silinnerinnaa atorlugu assammik arsararsinnaassagaluarpat, taamaasilluni amerlanerit ataatsikkut timiminnik atuisinnaangortinneqarlutik.

Imaaliortoqarsinnaavoq:

- Inniminniilluni atuinerit taavalu qanoq atuisoqartigenera ilisimaarineqarlualersinnaammata. Aaqjissuussat malinnaaffigisigut atuisullu oqaloqatiginerini nalunaarsukkat uppernarsaatigineqarilik.
- Nalunaarsorsigut kikkut piffissamik amigateqarnerisut – peqatigiiffiit akornanniunngitsog, allanili eqimattaasinnaasuni.
- Atortorisat sulisoqartut sulisoqanngitsullu eqqumaffigisigut, qanorlu atorneqartarnerisut malinnaaffigalugu.
- Piffissamik atuinerpaaffiginiarneqartumi timersortarfik agguataarneqarsinnaanersoq eqqarsaatigisilik, taamaasilluni amerlanerit ataatsikkut atuisinnaangortinniarlugit.

Innersuussut 8: Ukiup nikerarnera atorluarsiuk

Inersimasut aalluttagaat arlalippassuit ukiup aalajangersimasup nalaani pisarput, kalaallillu aallussisarnerisa inissisimaffia kiisalu aallunneqartut suuneri ukiup ingerlanerani nikerartartuupput. Timersuuti-ni arlalinni timersuutit peqataaffigineqartarneri nunatsinni pissartanngorniutivinnissaq sioqqullugu annertusisarpoq (GM).

Ukiuutillugu illup iluani sungiusarfissat pisariaqartin-neqarnerusarput, aasaanerani amerlanerit pinngortitamik atuinerusartut.

Imaaliortoqarsinnaavoq:

- Piffissat siaruartersigit sammineqartartut suut qaqugukkut sammineqarnerpaasarnersut qaqugukkullu ikilisarnersut aallaavigalugit.
- Piffissami atuiffiunnginnerusumi anngussiffigini-akkat allat atuisunngortinnissaat aallutassanil-luunniit nutaanik misileraasoqartarli.

Innersuussut 9: Timersorfusinnaasut pillugit amerlanerit eqqumaffiginninnerulersissigit

Kalaallit timersoriaasiat timimillu atuinerminni ileqqui suunersut misissuiffigineqarsimasut takutip-paat, meeqqat inuusuttullu 40 procentiisa eqqaminni timersuutit suuneri pillugit isummerneq ajortut. Imaappoq amerlasuut atortut ilisimasaqarfiginagillu atorneq ajorpaat, meeqqat inuusuttullu timersuutit piunerisa atorsinnaanerisalu ilisimalernissaat tulluut-tuusullu paasinissaat pisariaqartoq.

Imaaliortoqarsinnaavoq:

- Atortut peqatigiiffissinni atorneqarneq ajorput meeqqanut inuusuttunullu nalugunnaartissigit. Sumiiffiini naapissigit.
- Aallutassat taakkununga tulluuttut pilersissigit, peqatigiiffissinni atorneqarneq ajortut atorne-qartilerlugit.

Innersuussut 10: Timersortunut peqataaneq ajor-tut eqqumaffigisigit

Innuttaasut timersortartut amerlanerulissappata, taava timersornermut atortut piusut taakkununga tulluuttu-saapput. Ataani eqimattat timersortuunngitsut qanoq iliuuseqarfigineqarsinnaaneri kikkuuneri allassimapput:

Nivarsiaqqat

Nivarsiaqqat nukappiaqqaningarnik timiminnik atuin-ginnerusarput.

- Unamminerit salliutinnagit, toqqissisimanartunik peqatigiiffusinnaasunik neqerooruteqartitsileritsi.
- Nivarsiaqqat peqatigalugit neqeroorutaasinnaasut ineriartortissigit soorlu suleqatigiikkaartitsinikkut.

Inuusuttut

Inersimasunngoriartuaarnissamut ikaarsaariartorfusumi piffissami timersuutit peqataanissaq appariaateqar-tarpoq.

- Sunngiffimmi inuusuttunullumi klubbit suleqatigalu-git inuusuttut peqatigiiffinni, akiliilluni aallutassanut imaluunniit nammineerluni aallunneqartartunit suleqateqaritsi.
- Pilersaarusiornermi inuusuttut peqataatissigit pigin-neqataasutut misigimaniassammata.
- Illoqarfinnut annernut nuussimasunut immikkut ittumik ilisarimasaqalersitsilerniarlusi aqqissuus-sigitsi.

Angajoqqaat meeqqallu

Angajoqqaat ileqqui meeqqanut sunniuttarput, taamaat-tumik ilaqutariit angajoqqaat meeqqallu peqataaffigis-innaasaannik timersoqataaffigineqarsinnaasunik pilersitsi-nissaq pingaaruteqarpoq.

- Angajoqqaat meeqqatillu assersuutigalugu eqaarsaaqatigiissinnaanerit, qiteqatigiissinnaanerit arsaqatigiissinnaaneralluunniit neqeroorutigisigit.
- Ataatsikkut aallunneqarsinnaasunik, tassa inersima-sut meeqqallu ataatsikkut immikkulli aallutaqarsin-naanerit neqeroorutigisigit.

Inersimasut

Inersimasorpassuit namminneq aallutaqartarput.

- Eqaatsunik neqerooruteqaritsit, soorlu timersor-tarfiup ammaneri taavalu innimineeppaarnani timersorfusinnaasunik neqerooruteqaritsi.
- Silami eqimattakkuutaarluni sungiusaqatigiinnerit aqqissuussigit, soorlu ammalortunngorluni sungi-usarneq imaluunniit arpaqatigiiaanik.
- Najukkami arpaffissanik cykel' erfissanilluunniit suliaqaritsi, nalunaarsorsigillu qanoq takitiginersut qanorlu oqitsiginersoq ilungersunartiginersorluun-niit allattarlugu.

Inuiaqatigiinni sanngiinnerit

Innuttaasunut sanngiinnerusumik inissisimasunut ti-mersorneq peqatigiiffilersinnaasarpoq.

- Inuiaqatigiittut imaluunniit peqatigiiffittut ne-qeroorutigisigit timersuutit toqqissisimanartumik peqataatitsisumillu aqqissuussaasut, najukkami tamakkua misilittagaqarfiulluarpata.
- Peqataasunut immikkut ilitersuisinnaasumik peqaleritsi, peqataaniartut ikorfartorneqartutut misigisimaniassammata, aallartinnerminniluunniit tapersorneqartutut misigisimaneussammata.

Innuttaasut utoqqaanerisut

Utoqqaanerisut 55inik ukiulinnit utoqqaanerit timimin-nik atuinginnerusarput, timimilli atuinerit peqqinnar-tuupput.

- Peqatigiiffiit allallu tulluuttut peqatigalugit peqata-atitsiniarlusi suliniuteqaritsi.
- Timersortarfiup atorneqannginnerata nalaani uto-qqaanerisunut ulluunerani aallunneqarsinnaasunik neqerooruteqaritsi.

Nunatsinni timersornikkut ilisimasanik nalunaarsukkanillu toqqammaveqarnissaq

Innersuussutigineqartut nalunaarsuutit ilisimasanillu toqqammaveqarlutik suliaapput, misissuineq aallaavigalugu suliaallutik. – Ilisimasanik toqqammaveqarneq atorlugu nalunaarsuup sinnera suliaavoq marlunnullu avinneqarsimalluni:

- Imm. 1 Nunatsinni timersornermi ilisimasat toqqammavineqartut aallaavigalugit suliaavoq. Innuttaasut timersornikkut timimin nillu atuisarnerat aallaavigalugu suliaalluni, Nunatsinni innuttaasut aammalu nunap immikkoortuani timersornerup aningaasaqarnikkut inatsisitigullu toqqammavii aallaavigalugit.
- Imm. 2 Nunatsinni kommuneni tallimani timersuutaasartut suunerinik ilisaritsisuuvoq. Tassani atortut timersonermullu tapit aallaavineqarlutik.

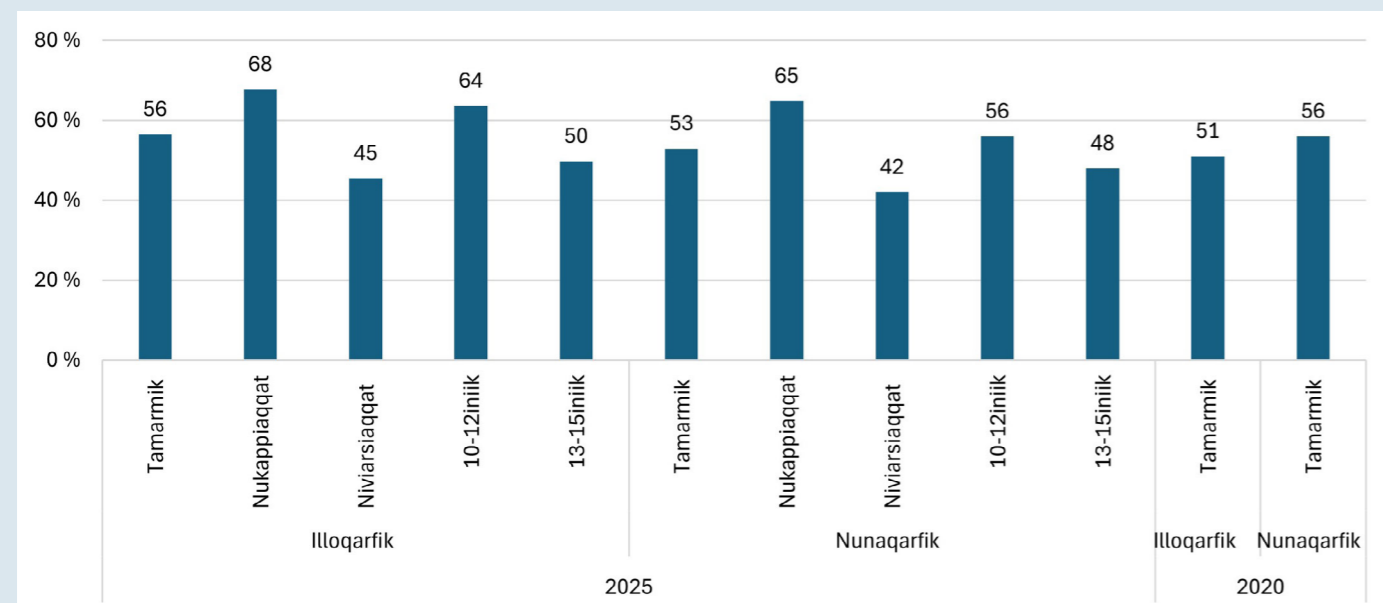
Imm. 1: Nunatsinni timersornerup tunuliaqutai pillugit ilisimasat

Meeqqat inuusuttullu timersoriaasii

Kalaallit meerartai 2025imi 10-15inik ukiullit timersornerup timigissarnerullu tungaatigut ileqqi suunersut pillugit apersorneqarput. Illoqarfinnut nunaqarfinnullu tunngatillugu peqataasarnert misissuinermit qitiutinneqarput. Illoqarfinni nunaqarfinnilu aperineqartut affai nalinginnaasumik timersorlutilu timigissartartuullutik akissuteqarput, pingasuugaangamik pingajuat akisar-toq timersortarsimagaluarluni maannakkut timersorneq ajorluni. Tallimaagaangamik ataaseq akissuteqartarpoq timersortartuunani. Tassa 2015imi aammalumi 2020imi misissuinermit assingusorujussuarmik akissuteqartarpoq.

2015imi 2020imilu misissuinermit nivarsiaqqat nukappiaqqaninngarnik ikinnerusut timersortartuupput, 2025imi misissuinermit kingullermi aamma taamatut inissisimapput. (Takuuk takussutissiaq 1). Ingammik 13-15iniik ukiullit nivarsiaqqat nukappiaqqal-lu tamarmik timersorpiarunnaartarput. Illuatungaani illoqarfinni nunaqarfinnilu meeqqat timersortarnerat annikitsuararsu-armik assigiingissuteqarpoq. Nuuk 2025imi misissuinermit peqataatinneqanngilaq. Siusinnerusukkat misissuinermit Nuummi timersortartut illoqarfinnut allanut sanilliullutik amerlanerulaartarput.

Takussutissiaq 1: Meeqqat timersortartut qassiuersut suaassusaannut, ukiuinut najugaqarfinullu immikkoortiterlugit (pct.)

Takussutissiami erserineqarpoq apeqqupit 'Nalinginnaasumik timersortarpi/timigissartarpi?' akissutaasa immikkoortinneqarnerat. Akissutaasut tamarmiullutik aammalu suaassutsimut ukiunullu immikkoortiterlugit inissinneqarsimapput illoqarfinnut (n-379) nunaqarfinnullu (n-257) naleqqiuttarlutik. Taakkua sanisigut illoqarfinni nunaqarfinnilu kisitsit katinneri aamma takutinneqarput aamma 2020imut tunngatillugu. Aallerfik: Eske et al., 2025 & Eske et al., 2020.

Aallutat nuannarineqarlutut

Isikkamik arsarneq 2025imi aallunneqarsimasuni meeqqani inuusuttunilu illoqarfinneersunit nunaqarfinneersunillu nuannarineqarnerpaajuvoq. Illoqarfinni meeqqat inuusuttullu quliugaangata sisamat arstartarput, nunaqarfinni marluugaangata aappaa arstartarpoq. Illoqarfinni nunaqarfinnilu isikkamik arsaannermut tulliuvoq arpanneq, pisuttuarterneq, futsal, nalunnguarneq, eqaarsaarnerlu aallunneqarnerpaasarput, peqataaffigineqartarnerili assigiingeqaaq (takuuk takussutissiaq 2). Tassa 2015imi aammalumi 2020imi aallunneqartartut taakkua aamma nuannarineqarnerpaajusimapput.

Nukappiaqqat isikkamik arsarnerusarput, futsal'ertut piniar-lutilluunniit. Nivarsiaqqat pisuttuarterusarput, arpalutik, nalunnguarlutik eqaarsaarlutilluunniit – isikkamik arsaannerup saniatigut. Suaassutsini marluusuni arpanneq qasuaallisarnerlu assigiikannersumik nuannarineqartuupput. (takuuk takussutissiaq 2).

Aamma sumi najugaqarneq assigiingissuteqarpoq. Nunaqarfinni nivarsiaqqat pisuttuarterlutillu arsarneq nuannarineruaat illoqarfinni nivarsiaqqanut sanilliukkaanni, illoqarfinni qasuaallisarlutillu eqaarsaarnerlu aallunne-rusaraat. Arpanneq, piniarneq, eqaarsarneq qimussernerlu nukappiaqqat nunaqarfinniittut aallunneqarput, illua-tungaani illoqarfinniittut nukappiaqqat assammik arsarneq aallunneqarput.

Timersorneq nammineq ingerlatinngikkaanni peqatigiiffinni aallunneqartarpoq

Meeqqat amerlanerit ukiuni kingullermi nammineerlutik ti-mersornerusarput – nunaqarfinni quliugunik arfineq pinga-

sut nammineerlutik timersornerusarput. Peqataasut arfiniliugaangamik ataaseq peqatigiiffinni timersoqataasar-poq, tamanna 2015imut aammalu 2020imut sanilliullugu qaffasinnerulaarnerusimavoq.

Nukappiaqqat timersoqatigiiffinni peqataaneruserput nivi-arsiaqqanut sanilliullutik. Assigiingissuseq taanna 2020mi takussaangikkaluarpoq. 2020imimi nivarsiaqqat nukap-piaqqaninngarnit nammineerluni aallutassanik aallussisar-nerusimagaluarput, 2025imili nunaqarfinni nivarsiaqqanut taamaallaat atuutilersimavoq.

Peqqutaasut peqataanissamullu aporfiusartut

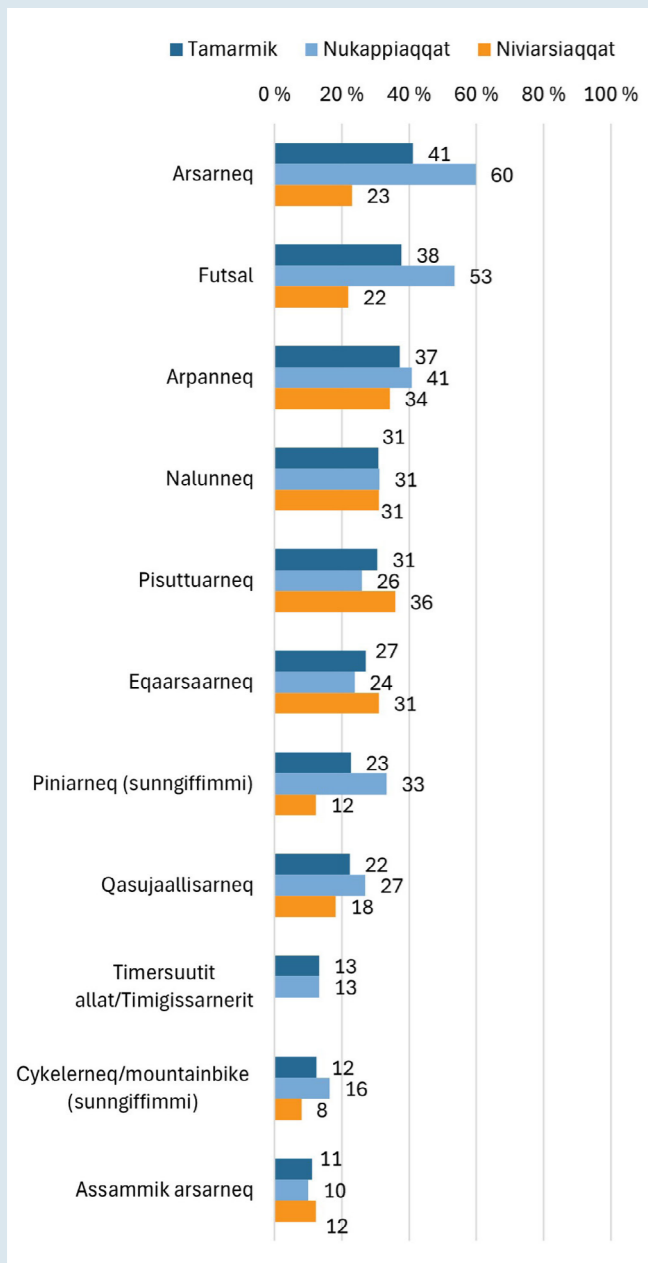
Angajoqqaat timersortariaasiat aalajangiisorujussuuserpoq; angajoqqaat minnerpaamik aappaa timersortaruni taava meeqqat timersornissaa aamma takussaanerulersinnaasar-poq. Tamannalu misissuinermit pingasuusuni atuuppoq meeqqat inuusuttullu akornnganni illoqarfinni nunaqarfin-nilumi.

Meeqqat oqariartuutigaat timersornermit pingaernerpaaju-soq nuannisarnissaq, aammalu qasuaallisinnaassuseqaler-nissaq. Meeqqat arlallit aamma pikkorinnerulerusupput, kisiannili kakkannersiukkani holdiniinnissaq ajugaanissar-luunniit pingaernerutinneqanngilaq.

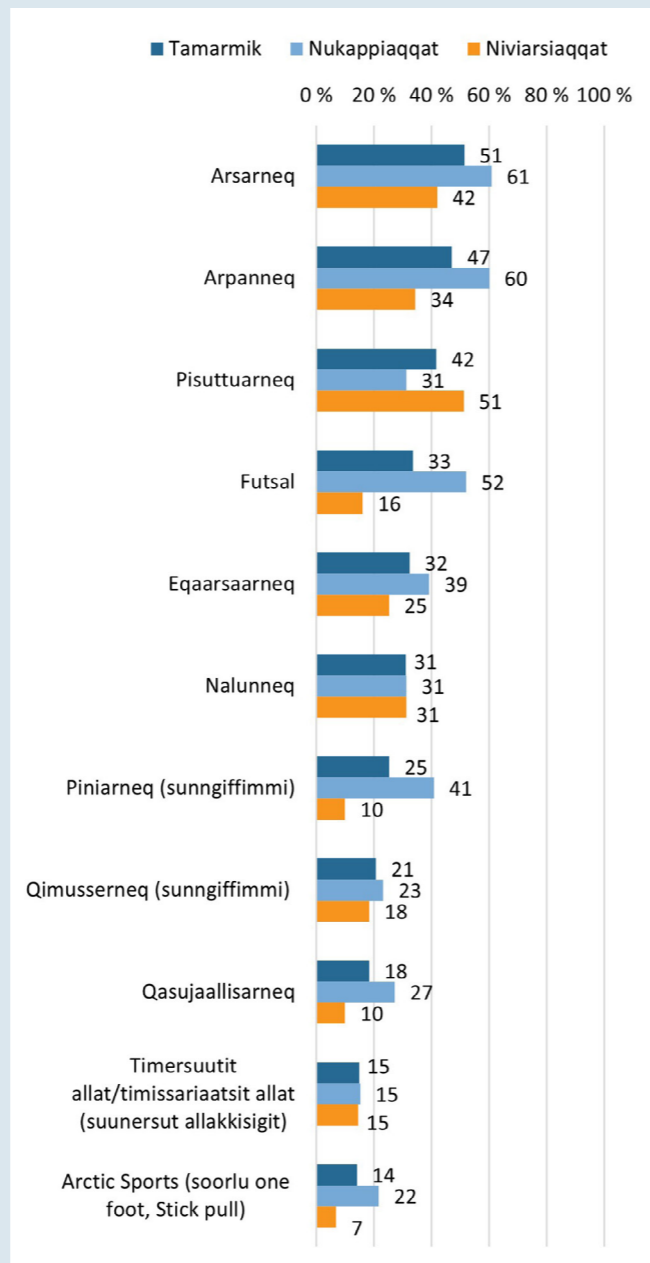
Timersortannginnermut piffissaqanngittarneq kajumissuse-qannginnerlu patsisaanerpaajusarput. Arlallit ikinngutimik peqatiginissaat allanilluunniit soqutigisaminnik aallutaqar-nissartik pingaartinnerusarput. Akisuallaarnera ikittunnguanit tikkuarneqarpoq, meeqqalli ingammik nunaqarfin-miusut oqaatigisarput qanigisaminni aallutassaminnik neqeroorutaasinnaasunik amigateqartarlutik.

Takussutissiaq 2a: Meeqqat inuusuttullu illoqarfinni aallunnerpaasagaat (pct.)

Takussutissiaq 2b: Niviarsiaqqat nukappiaqqallu nunaqarfinni aallunnerpaasartagaat (pct.)

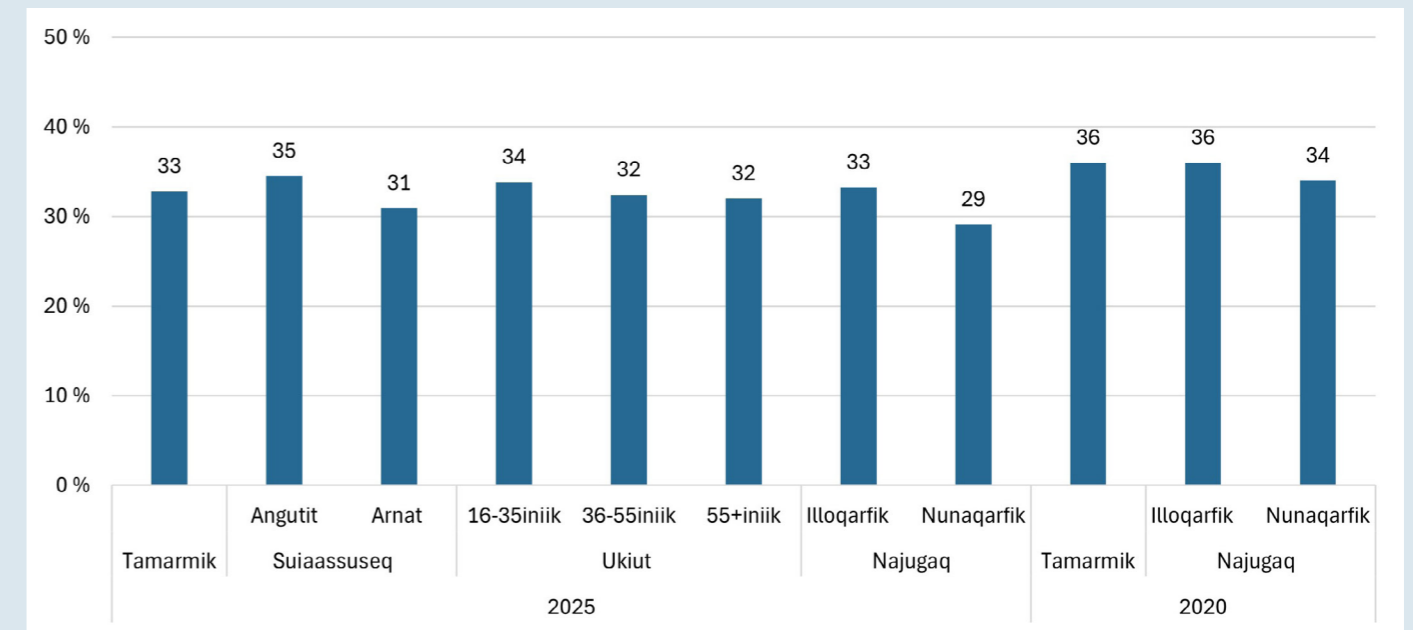
Takussutissiaq 2a aamma 2b-mi ersersinneqarpoq meeqqat qassit timersuutit assigiinngitsunik aallussisarnersut illoqarfinni (n-379) nunaqarfinnilu (n-257). Aallerfik: Eske et al., 2025.

Inersimasut timersoriaasiat

Misissuinerimi kingullermi 2025imi ingerlanneqartumi takuneqarsinnaavoq, inersimasut pingasuugaangamik ataaseq sunngif-fimmini timersortartuq. Arlallit, pingasuugaangamik ataaseq pingortitami aallutaqartuupput. Ukiuni kingullerni aallunne-qartartut misissoraanni inersimasut pingasuugaangamik marluk timiminnik atuilluartartuupput. Aallusseriaatsimi apeqquta-alaartarpoq sumi najugaqarneq (takuuk takutissiaq 3). Peqataanerlu 2020imi misissuinerit amerlassuseqartitsivoq.

Takussutissiaq 3: Inersimasut timersortartut qassiunersut suaassusaannut, ukiuinut najugaannullu sanilliullugit (pct.)

Takussutissiami ersersinneqarpoq apeqqummut 'Nalinginnaasumik timersortarpit/timigissartarpit?' akissutit immikkoortiterneqarsimaneri. Aallerfik: Eske, et al., 2025.

Aallutassatut nuannarineqarnerpaat

Inersimasut arlalerujussuit ukiuni kingullerni timigissariaat-sinik assigiinngitsunik aallutaqarsimapput soorlu pisuttu-annerit/pisunnerit, qasujaallisarnerit, arpannerit. Isikkamik arsarnerit, arpannerit qasujaallisarnerillu ingammik angutit inuusuttut akornnganni nuannarineqartorujussuupput. Angutit piniarlutik, arsarlutik futsal'ertullu aallussinerusar-put, arnat arlaqarnerit pisuttuartartut, eqaarsaartartut, yo-ga'tartut, tussarniutit eqissinartartut (takuuk takussutissiaq 4). 2015imut 2020imullu aallunneqartut assingusorujus-suupput.

Timersorneq namminersuutigineqarnerusarpoq

Inersimasut amerlanerpaartaat ukiuni kingullerni nammine-risaminnik timersortarsimapput, tullinnguulluni inissisima-voq peqatigiiffinni timersortarnej. Arnat amerlanerulaartut namminersaminnik timersortarput, angutit peqatigiiffin-nut peqataanerustartut. Taamatullu inissimanagerit 2025imi 2020imilu assigiilluinnarput.

2020misulli nunaqarfinni inersimasut illoqarfinni inersima-sunut sanilliullutik timersoqatigiiffinnut peqataanerustarput, immaq nunaqarfinni peqatigiiffiit aaqquussuusaat neqero-rutaanerusarami. Nunaqarfimmiut aamma pingortita-miinnerusarput illoqarfimmiunut sanilliullutik.

Peqqutaasut aallussinissamullu aporfiusartut

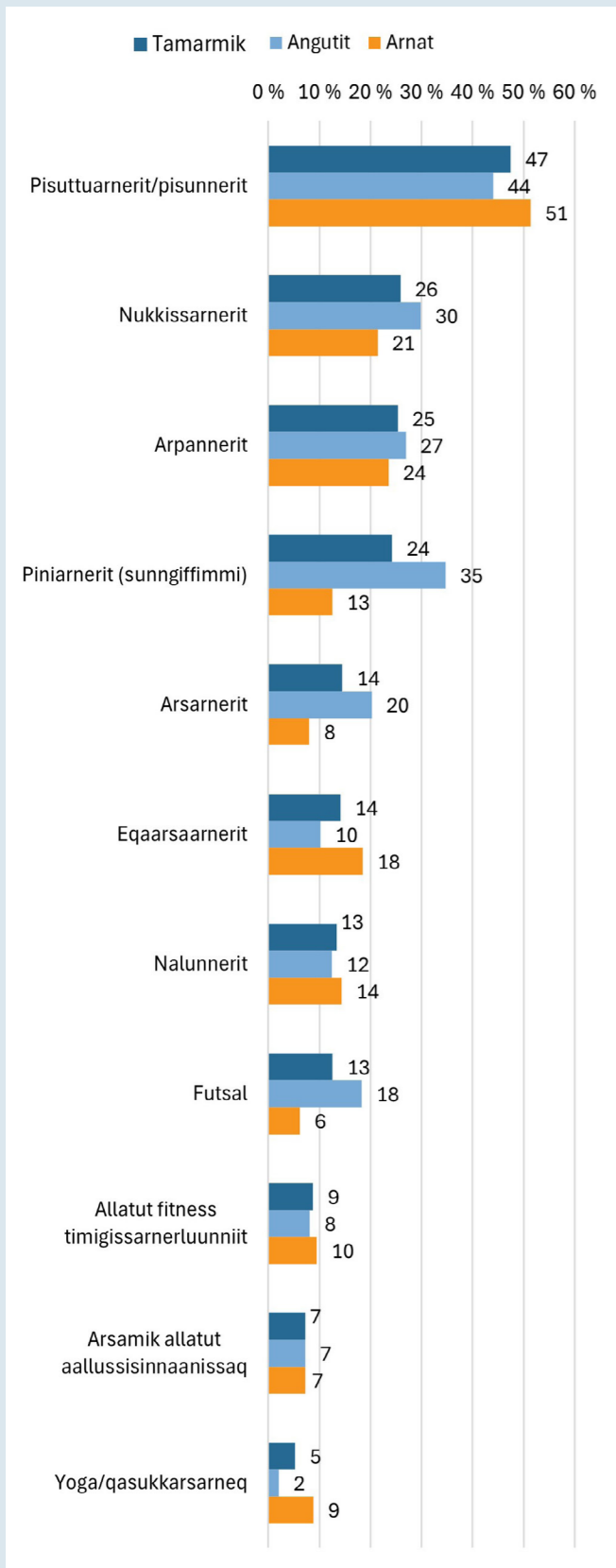
Peqqinneq nuannarinninnerlu inersimasut timersortarneri-nut timigissartarnerinullu peqquutit pingaarnersaraat. Arlallit aamma timimik unamminarsinnaasumik misigisaqartinnis-saat nuannarisarpaat. Unamminnerit aallussinermilu inunnik peqateqarnerit pingaarnersaraat.

Aallussineq ajortut taakkartorajuppaat, aporfiiit annersaris-araat piffissaqannginnertik, piffissartillu sulinermut ilaqtta-minnut soqutigisanullu allanut atorusunnersarnerarlugu.

Walter Bibikov/Getty Images

Takussutissiaq 4: Inersimasuni aallunneqarnerpaajusut (pct.)

Takussutissiami ersersinneqarpoq inersimasut assigiinngitsunik aallutaqartut qassiunersut (n=1.409). Aallerfik: Eske et al., 2025

Timersornermi atortut misigititaat

Misissuinermi aamma paasiniarneqarpoq kalaallit timersornermut atortunik najukkaminniittunik qanoq isumaqarnerisut. Meeqqat inuusuttullu kingullermik naammagisimaarinninersut pillugit 2020imi apersorneqarsimapput, inersimasut 2025imi aperineqarsimasut.

Meeqqat pingasuugaangamik ataaseq 2020imi najukkaminni timersornermut atortunik naammagisimaarinnittuullutik oqariartuuteqartarsimapput, meeqqat tallimaagaangata ataaseq naammagittaaliortartoq. Nukappiaqqat (23 pct.) niviarsiaqqaninnarnit (13 pct) naammagittaalliuteqarnerusimapput, meeqqallu 9-12inik ukiullit (23 pct.) naammagittaalliutissaqarnerusarsimapput 13-15inik ukiulinninngarnik (14 pct.).

Meeraq illoqarfimmiuunersoq nunaqarfimmiuunersorluunniit aamma apeqqutaasarsimavoq. Nunaqarfinni meeqqat najugaqarfii 40 pct.-ngajaat timersornermut atortuminnik naammagittaaliuteqartuupput, illoqarfinni meeqqat 14 pct-naat naammagittaalliuteqartut. Meeqqalli 40 pct.-ii atortuminnut tunngatillugu isummersinnaassuseqartarsimanginnerarput.

Meeqqat tallimaagaangamik ataatsip illup iluani timersorsinnaaneq timigissarsinnaanerluunniit maqaasisarsimavaa, nukappiaqqat niviarsiaqqallu tassani assigiinngitsorujussuarmik isummersimapput. Ukiuli aamma apeqqutaapput: 9-12inik ukiullit akornnganni arlallit (22 pct.) illup iluani aallunneqarsinnaasut maqaasisarpaat, arlallillu 13-15inik ukiullit (16 pct.) nukkissarluni timersornissamat fitnessernisamullu periarfissaqarusukkaluartut.

Meeqqat nunaqarfimmiittut illoqarfimmiunut naleqqiullutik nalinginnaasumik maqaasisarpaat timersornikkut neqeroorutaasinnaasut, ingammik illup iluani aallunneqarsinnaasartut aammalu silami arsarsinnaaneq. Meeqqat nunaqarfimmiut pingajorarterutaat akippit periarfissanik amigaateqarlutik.

Inersimasut quliugaangata sisamat oqartarput sumiiffiminni timersornermut neqeroorutaasut naammagisimaaralutik naammagisimaarluinaqqissaarlugilluunniit. Inersimasut illoqarfinniittut akornnganni naammagisimaarinninneq annerusoq pigineqarpoq. Naammaginninngitsut akornnganniittut tassa inersimasut tallimaagaangamik ataatsip naammaginngilaa fitnessertarfimmik illullu iluani timersorfusinnaasunik amigaateqarnerit – ingammik sumiiffinni inuiaqatigiaraasuni.

Nunatsinni innuttaasut nunallu qanoq ittuunera

Nunatsinni inuit 2025imi 56.000it missaannik amerlassuseqarput. Nuna kommunenut tallimanut agguagaavoq nunamillu eqqissisimatitaqarluni. Kommunerit nunarujussuup iluaniittarput illoqarfinnik angine-rusuneersunik nunaqarfinnerisunilluunniit arlalinnik innuttaqartartut. Illoqarfinni nunaqarfinnilluunniit aqqusineqarpoq, ungasinnerusumukassagaannili timmisartunngikkaanni immakkulluunniit angallatinik angalasoqartarpoq.

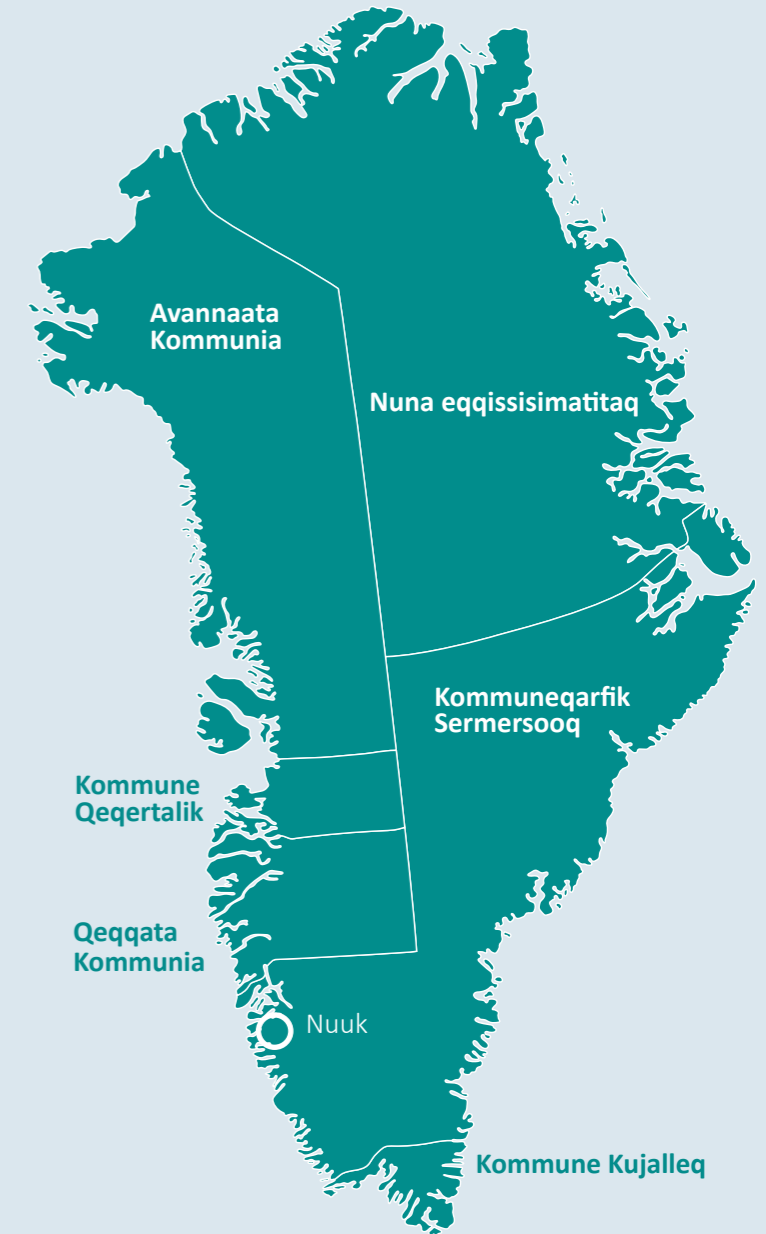
Innuttaasut amerlanerpaartaat – inuit quliugaangamik arfineq-pingasut illoqarfinni annerusuni 1.000it sinnerlugit innuttaqartuni najugaqartarput. Inuttussusaalli assigiinngittaqaq: Illoqarfii pingaarnersaanni Nuummi 20.000it missaannik inoqariarluni Upernavimmi 1.100it missaannik inoqarpoq.

Nunaqarfimmiut amerlassuserisartagaat kommunemiit kommunemut nikerartarpoq (takussutissiaq 5 takuuk). Sermersooq-mi ikittunnguit nunaqarfinni najugaqarput, avannaani nunaqarfinni najugaqartut amerlanerullutik. Nunatsinni nunaqarfinnit 55-jusunit 23it Avannaata Kommunianiittuupput.

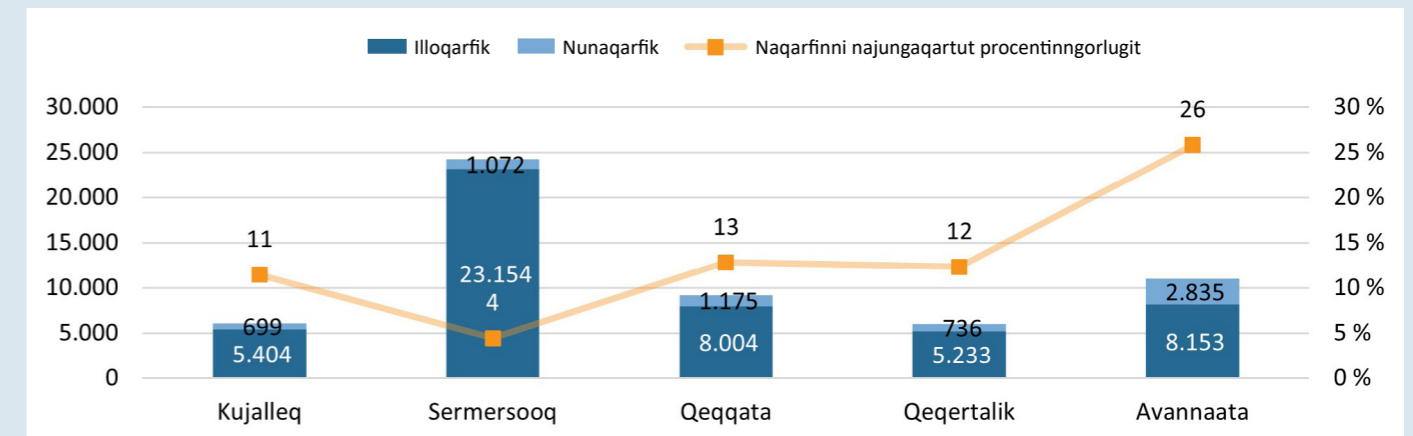
Ilinniagaqartut amerlapput ikinnerusullu suliffissaaleqisuullutik

Kalaallit amerlanerit ullumikkut inuusuttut ilinniarfiini ilinniarsimasarput suliffissaaleqisuullu ukiut qulit matuma sionatigornit ikinnerupput. Ineriartornerlu tamanna ingerlaannassapput amerlanerit timersortarlernissaannut sunniuteqarsinnaaqaq.

Misissuinerit takutippaat inuit ilinniagaqarsimasut timiminnik atuillutik aallussilluarnerusartut. Aamma suliffillit suliffeqanngitsuninngarnik timiminnik aallatitsinerullutik aallutaqakkajunnerusarput.

Takussutissiaq 5: Nunatta kommuuniini innuttaasut amerlassusaat kommunenut nunaqarfinnullu agguataarlugit

Aallerfik: Nunatta Naatsorsueqqissaartarfia, BEDSTD 'Befolkningen i lokaliteterne pr 1. januar 1977-2025'. Innuttaasut amerlassusaanni nunatsinni avataanilu inunngorsimasut kisitsisinut ilaapput.

Arctic Images/Getty Images

Illoqarfinnut nuuttoqarrakkaluttuinnarpoq amerlanerillu utoqqalisalerlutik

1960kunniit kalaallit amerligaluttuinnartut nunaqarfanniit illoqarfinnut nooraraluttuinnarsimapput. Ukiunilu aggersuni taamaaginnarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Kalaallit Nunaanni nutsertoqartaqaaq. Amerlanerit isorliu-nerusuniit illoqarfinnut – ingammik Nuummumt noorartarput – amerlasuullu ilinnialerniarlutik suliniarlutilluunniit nuuttarput. Meeqqat inuusuttullu akornnganni timersornermut timimillu atuinermut tunngatillugu maluginiagassaallu- arpoq, atuarfimmumt nutaamut nuuttoqartillugu timersorneq timimillu atuneq unitsinneqarallartarmat.

Siumut qiviaraanni oqaatigeqqissaaruminaattarpoq innut- taasut qanoq ineriartortussaassanersut, ingammik Kalaallit Nunaanni taamak inukitsigitillugu, siumoortumik nalunaar- suinerit qularnartartorujussuupput.

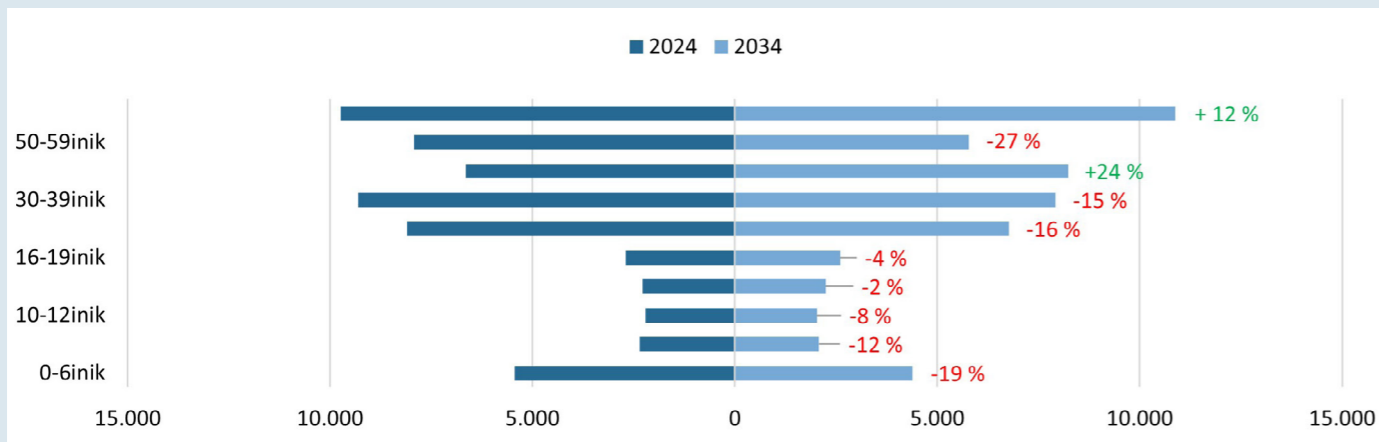
Nunatta Naatsorsueqqissaartarfiani kisitsisini kingullerni 2025imeersuni naatsorsuutigineqarpoq innuttaasut 2034imi 53.000inut appararumaartut.

Kisitsisit ikileriarnissaat kommuneni tallimaasuni tamani pinissaa naatsorsuutigineqarpoq ikileriaatillu 5 pct aamma 13 pct missaanniinnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Sermer- sooq ikileriaateqannginnerpaajussaaq, Qeqertalik ikileri- aateqarnerpaajussangatinneqarpoq.

Taamaakkaluortoq Kommuneqarfik Sermersuumi Nuummi kommunemi sulissutigineqarpoq innuttaasut 30.000inut amerleriaateqarnissaat. Kisitsisilli taakkua Nunatta Naatsor- sueqqissaartarfiani ersinngillat.

Innuttaasut ikileriaannaratik aamma innuttaasuni utoqqaat amerlanerulertussaassapput. Siumullu naatsorsuutigisat malillugit inuit 60it qaangerlugit ukiullit innuttaasuni amer- lanerpaanngorsimassapput 2034imi, malitsigissallugit 40- 49inik ukiullit (takuuk takussutissiaq 6). Taakkua kisitsisaat amerligaluttuinnarput, inuusunnerit ikililaluttuinnartut.

Takussutissiaq 6: Innuttaasut amerlassusaasa 2024imiit 2034imut amerleriaateqassangatinneqarnerat (amerlassusaat allannguuteqarsinnaalluortoq)

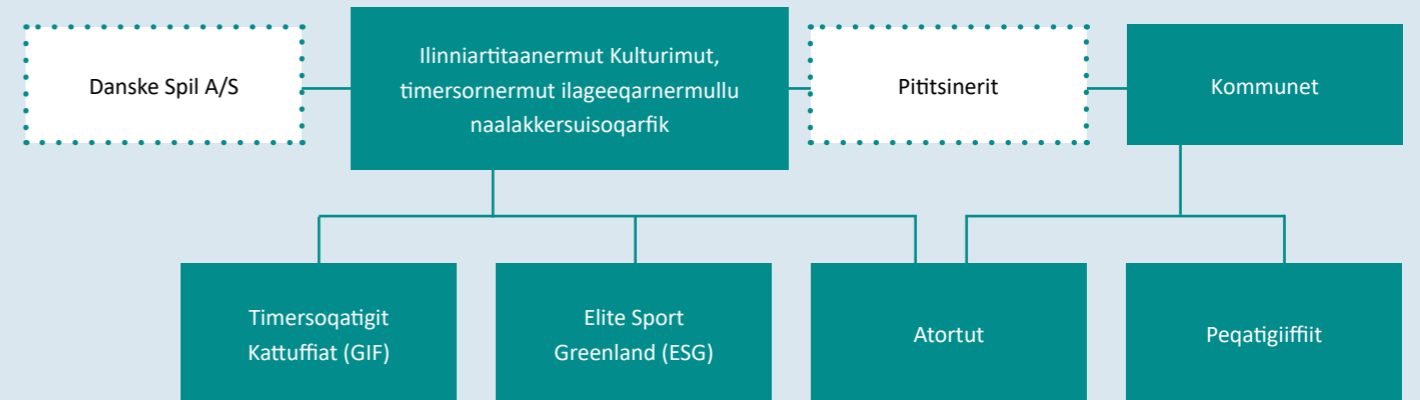
Aallerfik: Nunatta Naatsorsueqqissaartarfia, BEDP24 'Befolkningsfremskrivninger 2024'.

Timersornerup aningaasaqarnera

Nunatsinni timersornermut tapiissuteqarnerpaajusarput Ilinniartitaanermut, Kulturimut, Timersornermut, Ilageeqarnermullu Naalackersuisoqarfik aammalu kommunet. Aningaasat sumiffinnit marlunnit takuttuupput: Aappaani Aningaasanut Inatsim- miit Timersoqatigiit Kattuffiannut aammalu Elite Sport Greenland'imut (ESG). Kommune tapiissuteqarnerat tapiissuteqaatit apparaat.

Takussutissiaq 7'imi takutinneqartutulli timersornerup aningaasalersorneqarnera marlunnut avinneqarsinnaavoq. Aappaani **Naalackersuisoqarfiup** aningaasanik inatsimmiit aningaasaliinerivaa, aappaalu **kommunenit** aqunneqarluni. Taakkua marluul- lutik timersornermut timigissartarnermullu inatsimmiit aallaaveqarput (Inatsisartut inatsisaat 2016imeersoq).

Takussutissiaq 7: Kalaallit Nunaanni timersornerup aningaasalersorneqarnera marlunnut avinneqarsinnaavoq

Timersornerup aningaasaqarneranut kommunet pisussaaffiat

Kommunet timersornermut qanoq aningaasanik atuitigi- nersut paasisaqarfigineqarsinnaavoq. 2018imiilli kommunet nutaanik kontonut pilersaaruteqalerput, Nunattalu Naats- orsueqqissaartarfiani kisitsisit takuneqarsinnaapput konto '080102 Timersorneq'-mi. Kommunet ingerlatsiner- mut sanaartukkanullu timersornermut tunngatillugu aningaasar- tuutitik tassunga nalunaarutigisaramikkik.

Kontomi ilaatigut pineqarput: Timersoqatigiiffiit atortunut aningaasartuutaat aammalu ininut inunnik namminersortunit pigineqartunut tapiissuti- gineqartartut angalanernut tapiissutit, angalanerit, peqatigiiffiit ingerlan- neqarnerannut tunngasut, sungiusaasut, aqutsisut pikkoris- sarnerit, atortullu sanaartorneqarnerat aammalu timersortarfiit aserfallatsaaliorneqarnerat.

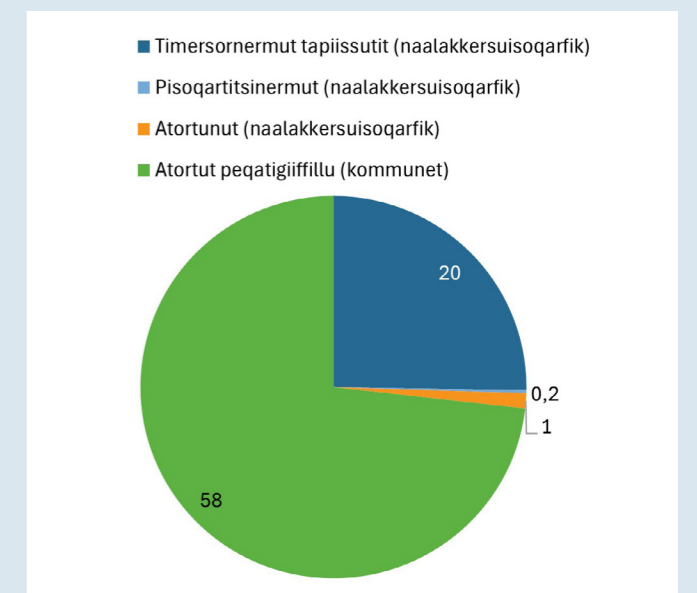
Kommunelli aningaasartuutiminnik assigiinngiaartunik aningaasartuutiminnik nalunaarsuisaarput, sanaartukka- nullu aningaasartuutit aamma allani allassimasinnaasar- put, taamaattumik kommunet aningaasartuutaat allami nalunaarsorneqarsimasinnaasarlutik, taamaattumik-una kommunemiit kommunut aningaasartuutaasut malinnaaffi- guminaassinnaasartut.

Naallu kommunet nalunaarsueriaasiat assigiinngissuteqa- raluortoq, kommunet tamarmik timersornermut katillugit aningaasaliissutaat amerlapput. Piffissami 2021-2023

aningaasat katillugit 60 million kronet ingerlatsiner- mut sanaartukkanullu atorineqarsimapput.

Pisortat timersornermut aningaasat 80 milioningajaat 2023imi atorsimavaat. Kommunet aningaasat 73 procentii matusimavaat, naalackersuisoqarfimmiit aningaasat 26 pct'ii matuneqarsimasut, Timersornermut Kattuffimmut ESGmullu tussimasunik. (Takuuk takussutissiaq 8).

Takussutissiaq 8: Kalaallit Nunaanni 2023imi pisortat timersornermut aningaasartuutaat (pct.)

Takussutissiami ersersinneqarput timersornerup tungaatigut aningaasartuutit kontonut pingaarnernut agguarneqarsimasut.

Naalackersuisoqarfiup aningaasatigut tapiinera

Naalackersuisoqarfiup nunatsinni timersornermut tapiissutai pingaarnernut sisamanut agguataarneqarsinnaapput.

- Timersoqatigiit Kattuffiat
- Elite Sport Greenland
- Aaqqissuussinerit (soorlu timersorluni pititsinerit)
- Atortut (imaappoq kulturimut timersornermullu sanaartuinerit)

Aningaasat Aningaasanut Inatsimmeerlutillu Danske Spil A/S-imiit aningaasaliissutit agguanneqartartuneeput, Naalackersuisoqarfimmillu agguanneqartarlutik.

GIF-imut ESG-mullu tapiissut aningaasanut inatsimmi aalajangigaq taaneqartarpoq 'timersornermut tapiissut'. Tapiissut timersornermut timigissarnermullu Inatsit aalaavigalugu tunniunneqartarpoq, aningaasanullu inatsimmi tapiissutini annerpaartaaluni. Takussutissaq 9-mi takuneqarsinnaavoq tapiissutit 2014-imiit qaffariaateqarsimasut, ukiunilu ingerlasuni tips-imiit tapiissutit aalaakkaasu-

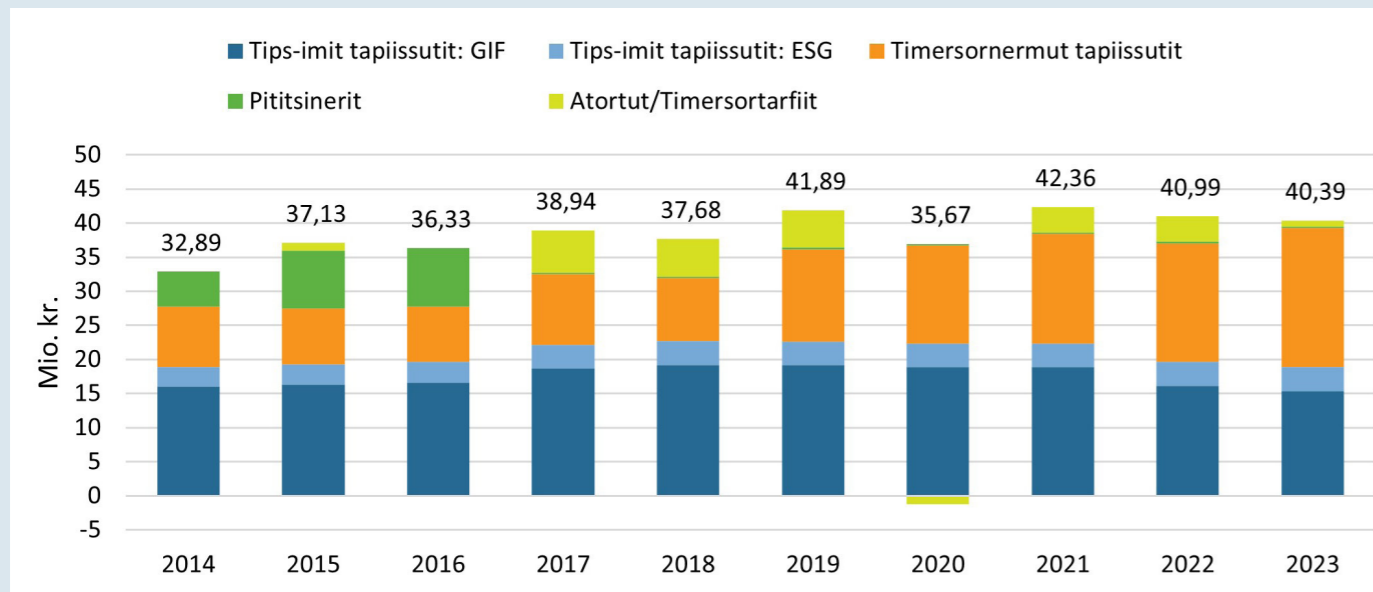
mapput. Aningaasaliissutit kattuffinnut ingerlateqqinneqartarput, ilaatigut timersorneq tamanut kiisalu qaffasissumik timersortartunut atorneqartussanngorsimallutik.

Pisoqartitsinernut atortunullu tapiissutit ukiumiit ukiumut allanngorartarput immikkullu iliuuseqartoqartillugu tunniunneqartarlutik. Siusinnerusukkut aningaasat ingammik Nuummi 2016imi Arctic Winter Games'eqarneranut atorneqarsimapput nunanilu tamalaami unammiartornernut soorlu Arctic Winter Games'inut Island Games'inullu annikinnerusumik atorneqartarsimallutik.

Atortunut tapiissutigineqartarput pingaartumik timersornermut atortut aserfallatsaaliorneqarnerinut atorneqartarsimapput, tapiissutit taakkua 2015imi pilerinneqarsimallutik. Aningaasaliissutit atortut pioreersut pitsanngorsarnissaannut pitsaassuseqarnissaannullu atorneqartarsimapput.

Atortunut tapiissutinut ilaapputaaq ivigaasalersuinerit aammalu nuna tamakkerlugu stadionimik unammisarfeqarlernissaannut suliniutit pilersaarummut.

Takussutissaq 9: Timersornermut aningaasaliissutaasartut 2014-2023 ineriartornerat, 2024-imi aningaasat aalaavigalugit (mio. kr.)

Takussutissami takuneqarsinnaavoq timersornermut aningaasaliissutit suuneri ukiunullu agguataarnerat.

Timersornermut timigissarnermullu Inatsisartut inatsisaat

Nunatsinni timersornermut timigissarnermullu inatsit (inatsisartut inatsisaat (timersornermut timigissarnermullu Inatsisartut inatsisaat) timersornerup kommunet, Timersoqatigiit Kattuffiat aammalu Naalackersuisoqarfik akunnerminni suleqatigiinnerat qanoq ineriartortinneqarsinnaanersoq pillugu najoqqutassat sinaakkutaavoq.

Inatsit pingasunik siunertaqarpoq:

- Inuiaqatigiit ilaattut timersornerup pitsanngorsaaffigineqarnissaat
- Amerlanerit timersornissaa piginnaaneqartullu ineriartortinneqarnissaat qulakkiissallugu
- Timersornermi aallutat aqutugalugit peqqinnerulersitsillunilu avatangiisiginnerulernissat.

Naalackersuisoqarfiup inissisimaffia

Ilinniartitaanermut, Kulturimut, Timersornermut, Ilageeqarnermullu Naalackersuisoqarfik timersornermut tunngasutigut taakkaiisumik akisussaasuvoq.

Naalackersuisoqarfik timersorfissanut atortunullu tapiissuteqarsinnaavoq – ingammik nunap immikkoortuini timersortarfinnut annerusunut. Kommunelli aalajangigassaraat atortut qanoq amerlatigisut pigineqassanersut, taakkualu qanoq aaqqisorneqartullu aserfallatsaaliorneqassanersut. Timersoqatigiit kattuffii akulikitsumik suleqatigilluarneqartarput.

Timersornermut Misissueqqissaartarfiup nunatsinni timersortarnerup aningaasaqarnera 2015imi aammalu 2018imi misissuiffigisimavaat. Nalunaarusiaat Idan-ip nittartagaanni takuneqarsinnaavoq. Nalunaarusiat Idan-ip nittartagaanni nassaarineqarsinnaapput.

Kommunet akisussaaffii

Kommunet pingasunik qitiusumik suliaasaqarput:

1. Innuttaasunut atortut

Timersornermut atortunik nalitsinnut tulluuttunik peqarnisaq Kommunet isumagisassaas, soorlu timersortarfiit arsar-tarfiit aammalu silamitimersortarfiit isumagisussaavaat. Kommuneni atortut suusannersut qassiussannersulluunniit inatsimmi piumasaaqatigineqanngilaq.

2. Timersoqatigiiffinnut kajumissutsiminnillu ikiuuttunut tapiinerit

Najukkami timersoqatigiiffiit aallartisaanerillu kommunep tapiiffisartussaavai, innuttaasuni tamani timersornerup siu-arsaaffigineqarnissaa tapersorsortussaagamiuk. Aningaasati-gut tapiinikkut, peqatigiiffinnik suleqateqarnikkut, atuarfinni meeqqerivinnilu timersornerit ataqatigiissaartarnerisigut.

Kajumissutsiminnik sungiusaasartut, aqutsisullu najoqqutas-sagissaarnissaat qulakkeeqataaaffigisussaavaat kajumissut-simik sulinissaq ajornannginnerulerniassammat. Inatsimmi allassimasoqanngilaq qanoq tapiisoqartigisoqartassanersoq. Kommunet namminneq aalajangigassarivaat qanoq tapiiti-gisoqartigissanersoq.

3. Pilersaarusiorneq politikkilu

Kommunet Timersornermut politikkeqartussaapput periusissiaqarlutillu najukkaminni timersorneq piorsaaffi-gisinnaaniarlugu, ukiullu tamaasa timersornermut timigis-sarnermullu pilersaarusiortartussaapput illoqarfimminnut nunaqarfimminnullu tunngasumik, tassani innuttaasut piumasaaqataat ullutsinnilu atugaalersimasunut tullu-arsaasartussaapput. Aamma politikkiliani allani soorlu peqqinnissamut tunngatillugu, atuarfimmu tunngatillugu inuillu peqataatinneqarnissaannut tunngatillugu timersor-neq ilanngullugu eqqarsaatigisartussaavaat.

Nunatsinni Timersoqatigiit Kattuffiata akisussaaffia

Timersoqatigiit Kattuffiat ataqatigiissaarillunilu nuna tamak-kerlugu timersornermik ineriartortitsisussaavoq. Kattuffik timersoqatigiiffinnut, kattuffinnut, kommunenut, naalak-kersuisoqarfimnullu attaveqaataasussaalluni, amerlasuullu timersortarnerinut qaffasissumik timersortartut timersor-tarnerinut akisussaasuulluni.

Timersoqatigiit Kattuffiata ingammik eqqumaffigisarai:

- Peqatigiiffiit tapersorsorlugillu piorsaaffigineqarnissaat, ilaatigut siunnersuinermigut, aningaasatigut aammalu tapiiffiginnittarnermigut
- Meeqqat, inuusuttut, utoqqaat, inuillu immikkut pisa-riaqartitsisut timersoqataasinnaannissaat qulakkiigassa-raat
- Peqatigiiffiit timersoqatigiiffiillu peqatigalugit qulakke-erniartussaavaat pitsaasunik atortussaartoqarnissaa, timersuuteqartoqarnissaa aammalu periuseqartoqar-nissaa qulakkeerniarlugu najoqqutassiortoqarnissaa.

Atortut pillugit periuseqartarnerup pingaaruteqassusia

Una misissuineq aqutugalugu Timersoqatigiit Kattuffiata kommunet najukkaminni timersuutaasinnaasunik piorsaanissaat tapersorsorpaat. Innuttaasut timersorsinnaannissannut timigissarsinnaannissannullu timersornermut atortut piginissaat pingaaruteqarami, kommunellu sanaartornissamut, ingerlatsinissamut aammalumi aserfallatsaamissaminnut aningaasanik amerlasuunik atuinissannut. Aammali tamakkua imaaliallagassaannngillat. Kajumissutsimik ingerlatsiviusuni timersoqatigiiffinni atuisut kissaatinut arlalinnut kommunet ingerlatsinerannut tunngasunut akuliusimareersuupput, assigiinngitsunillu suliaasaq-reerlutillu peqquteqartitereerlutik.

Taamaattumik-una kommunet periusissiaqarlutillu pilersaaruteqarnissaat pingaaruteqartoq, atortussat qanoq piorsaavigine-qarnissaannut tunngatillugu. Atuisut soqutigisaqatigiillu akornnganni eqqartuilluortoqartillugu atortunut periusissioqarnissaq pingaaruteqarami.

Timersornermut atortunut periuseqarneq qanoq kinguneqarsinnaava

Dansket kommuneni nalilersuinerit paasisanarsisippaat kommuneni timersuutitut atugassanik periusissiaqartarneq assorsuaq iluaqutaasartoq.

Kommuneni 24ini periusissianik misissuinerit Active Resear-chniit ingerlanneqartut takutippaat politikerit, ingerlatsisoq aammalu peqatigiiffiit makkunatigut iluaqutaasutut misilitta-gaarlualersimasut;

- Atuisunik suleqatiginnillualernej
- Atortut annerusumik pitsaanerumillu atorluarneqar-nerulernerat
- Aningaasaliisoqarnissaanut tunngavissaqarlualeruler-neq
- Suleriaatsit politikerit aqutsisullu akornnganni pitsa-nerulernerat
- Atuisut akornnganni aporaattoqannginnerulertartoq.

Ilisimatuussutsikkut suliniut siunissami timersuutaasinnaasut pillugit Danmarkimi kommuneni periusissiarineqarsimasut ukiuni 2016-2019 affai piviusunnngortinneqarsimapput inni-minniinerit aammalumi atortunik 500inik atuinerit aamma misissuiffigineqarsimallutik. Imatullu inerniliivoq, kommunet atortunut periusissiaqartut atortunik atuiluernerujussuuar-put periusissiaqanngitsuninngarnit.

Aammali misissuineq ajornartorsiutaasinnaasumik ataatsi-mik tikkuussivoq: Politikerit naatsorsuutigaat timersortarfiit peqatigiiffinnut innuttaasunullu naleqarnerulersinneqartut. Anngussiffiginiakkat assigiinngitsut marluupput, aqutsisullu taakkua tamaasa inissaqartikkuminaatsippaat. Tassami peqati-giiffiit pingaarnerulersittaramikkut.

Suliniutip ersersippaa periusissioqartarnissaa pisariaqar-tinneqartoq, aqutsisunut erseqqarissumik innersuussisoqar-sinnaaniassammat qanoq peqatigiiffiit timersuutinit arlalinnit ingerlanneqartartunut, erseqqarissunik periusissioqarnera-tigut ilitsersuusiortoqarsinnaanerussammat.

Imm. 2: Nunatsinni kommuneni timersornermut tunngasunik paasissutissat

Nalunaarusiap immikkoortuani uaniittumi timersorneq kommuneni tallimani sukumiinerusumik misissuiffiqineqarsimavoq. Siulliulluguli Timersoqatigiit Kattuffiata kommunellu akornganni suleqatigiinneq qanoq innersoq nassuiaatigineqassaaq, tamatuma kingornatigut kommunet ataasiakkaarlugit ukua aallaavigalugit misissuiffiqineqassaput:

- Nunap immikkoortua innuttaasullu kisitsisaat
- Timersornermut atortut, aalussaartullu
- Kommunep timersornermut timersortartunut timigisartartunullu tapiisarnera

Kommunet Timersoqatigiit Kattuffiatalu suleqatigiinnerat

Timersoqatigiit Kattuffiat sulisarpoq periusissiaq aallaavigalugu 'Eqqarsaatiniit iliuseqarnermut' (2024-2027, pingasunik angunimagaqartoq:

1. Amerlanerit timiminnik atuilluarnissaat
2. Ilaasoortat Kattuffiat
3. Peqatigisaq nukittoq.

Kingulleq nukittuumik peqateqarnissamut tunngasoq kommunenut tunngasorujussuuvuq. Timersoqatigiit Kattuffiata tassani kommune aammalumi nunatsinni suleqatiginissannut piukkunnaatillit kommunenit suleqatigineqalernissaat kissaatigigamiuk Timersoqatigiit Kattuffiata ingammik eqqumaffigai kommunet najukkani suleqatigiinnissamut isumaqatigiissusiornissaat, peqatigiiffinnut atortunullu qitiusumik pingaaruteqarmata.

2025imi apriliip aallaqqaataaniit Timersoqatigiit Kattuffiata isumaqatigiissusiornissasai ukuupput:

- Avannaata Kommunia
- Kommune Kujalleq
- Kommuneqarfik Sermersooq
- Qeqqata Kommunia

Isumaqatigiissutit imarisaat

Kommunet iliusissanik assigiinngitsunik toqqaasarput, Timersoqatigiit Kattuffiannit ilusilersorneqarsimasunik. Isumaqatigiissutini qitiutinneqarput innuttaasut amerlanerit timiminnik atuilersinneqarnissaat – soorlu timersoqatigiiffiit aammalu atuarfinni aalanerulernerit aammalumi meeqqerivinni aalanerulernerit aqutugalugit imaluunniit peqatigiiffinni neqeroortigineqartut amerlillugilluunniit piorsaafigineqarnerisigut. Isumaqatigiissutigineqartuni tamani kajumissutsiminnik suliaqartartut piorsaafigineqartussaallutik.

Kommunet marluk – Kommuneqarfik Sermersooq aammalu Qeqqata Kommunia – aamma timersortarfiit eqqumaffigilluarneqarnerulernissaannik eqqumaffigilluarneqarnerulernissaannik toqqaqarsimapput.

Timersortarfittut atorneqartareersut atorluarneqarnissaasa eqqumaffiqineqarnissaat aammalu sammisaqarfigineqartartut naapiffiqineqartartullu piorsaafigineqarnissaat aallunneqartartut nammineerluni aqunneqarnerulersissinnaangortillugit, soorlu aamma pinngortitami aallunneqarsinnaasut aammalu meeqqanik inuusuttunillu eqqartueqatigiinnissat eqqumaffiqineqarniarput.

Kommuneni allani atortut immikkut iliuseqarfiginiangikkaluarlugit isumaqatigiissutaasumi aamma pingaaruteqartuupput.

Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutit imatut aaqqissugaapput

Timersoqatigiit Kattuffiata kommunellu akornganni isumaqatigiissutit politikkikkut qilersugaapput, pingaarnersiorneqarnissaat qulakkearniarlugit. Isumaqatigiissutit tamarmik suliummik aqutsisumik inuttaqarput, iliusissat taassuma aqutarisussaammagit.

Suliummut aqutsisoq kommunemi atorfeqarpoq, Timersoqatigiilli Kattuffiannik qanimut suleqatiginittuulluni, Kattuffiup kommunemut attaveqataatut inissisimavoq. Suliummut aqutsisup akissarsiai Timersoqatigiit Kattuffiata kommunellu avittarpaat.

Taassuma saniatigut suliummut suleqatigiinnullu eqimattanik pilersitsisoqareerpoq, tassani Timersoqatigiit Kattuffiat Kommuneni aamma peqataasarput. Eqimattat suliasaraat iliuseqarfigisassatut isumaqatigiissutigineqartut piviusunngortinneqarnissaat.

Juan Maria Coy Vergara/Getty Images

Avannaata Kommunia

Avannaata Kommunia Kalaallit Nunaata kitaata avannaatungaaniippoq, Ilulissaniillu Qaanaaq ilanngullugu siammarsimalluni. 522.700 km²-nik annertussuseqarpoq – Spaniamiit annerulaarluni – 11.000inillu innuttaqarluni.

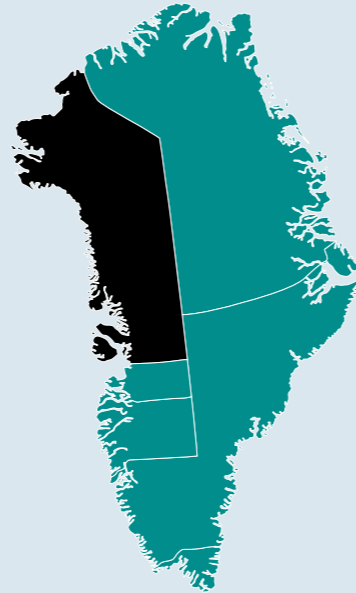
Kommune illoqarfeqarpoq annerusunik sisamanik taavalu nunaqarfeqarluni 23inik, nunap sinneranut naleqqiullugu nunaqarfeqarnerujussuulluni. Innuttaasut affangajaat Ilulissani najugaqarput (5.087it inuit), kommunep qitusumik aallaqqarfa aamma tassaniippoq.

Kommunemi innuttaasut 74 pct’ii illoqarfiit sisamaasut ilaanni ataatsimi najugaqarput, sinneri tassa 26 pct’ii (2.889it inuit) nunaqarfinni najugaqarput. Siumoortumik nalunaarusaasut 2025imeersut malillugit innuttaasut 2025imi 900inik ikileriaateqas-sangatsinneqarput 10.989niit 10.071nut.

Kommunep timersornermut timigissarnermullu tapiissutai

Avannaata Kommuniata timersorneq ingammik ingerlatsinertigut aammalu atortunik aserfallatsaaliinermigut tapersortarpaa, soorluttaaq timersoqatigiiffiit aamma tapiiffigisarlugit. Tapiissutit timersornermut timigissarnermullu inatsimmit aallaaveqarput unammiartortoqassatillugulu angalanissamut tapiissutaanerullutik atortunillu atuinernut atugassaanerusalutik.

Tapiissutit meeqqanut inuusuttunullu atugassaanerusalut. Inersimasut aamma tapiiffigineqarsinnaapput, tamatumani kommunemi sorlermiinnersut apequtaasartorujussuvoq.

Avannaata Kommuniani timersoqatigiiffinnut tapiissutit

Unaminernut pissartannornunnullu angalanerit

- Meeqqat inuusuttullu 18it inorlugit ukiullit: tamakkisumik tapiiffigineqartarput
- Inersimasut (aningaasartuutit ilaat matuneqartarput):
 - o Ilulissat: 65 pct.
 - o Uummannaq: 70 pct.
 - o Upernavik: 75 pct.
 - o Qaanaaq: 80 pct.
- Immikkut tapiissutaasoq: 1.000 kr. nunani tamalaani unammiartorniartunut kaasarfimmiussat soorlu AWG, Inuit Games aammalu Island Games

Atortunik atuneq

- 100 pct. Tapiineq meeqqat inuusuttullu 18it inorlugit ukiullit aallutaannut
- Uummannaq (timersortarfik imminut pigisoq):
 - o Meeqqat inuusuttullu: 100 pct.
 - o Peqatigiiffiup aallutai: 90 pct angullugu.

Sungiusaasut

- Sungiusaasut ukiut ingerlaneranni meeqqanik inuusuttunillu 18it inorlugit ukiulinnut sungiusaasimassut, 5.000 kr-nik tapiiffigineqarsinnaapput

Timersornermi akissarsiassat

- Aningaasat ikinnerusut ukiumoortumik illoqarfinni nunaqarfinnilu akissarsititsinissanut atorneqartussat immikkoortinneqartarput.

Timothy Allen/Getty Images

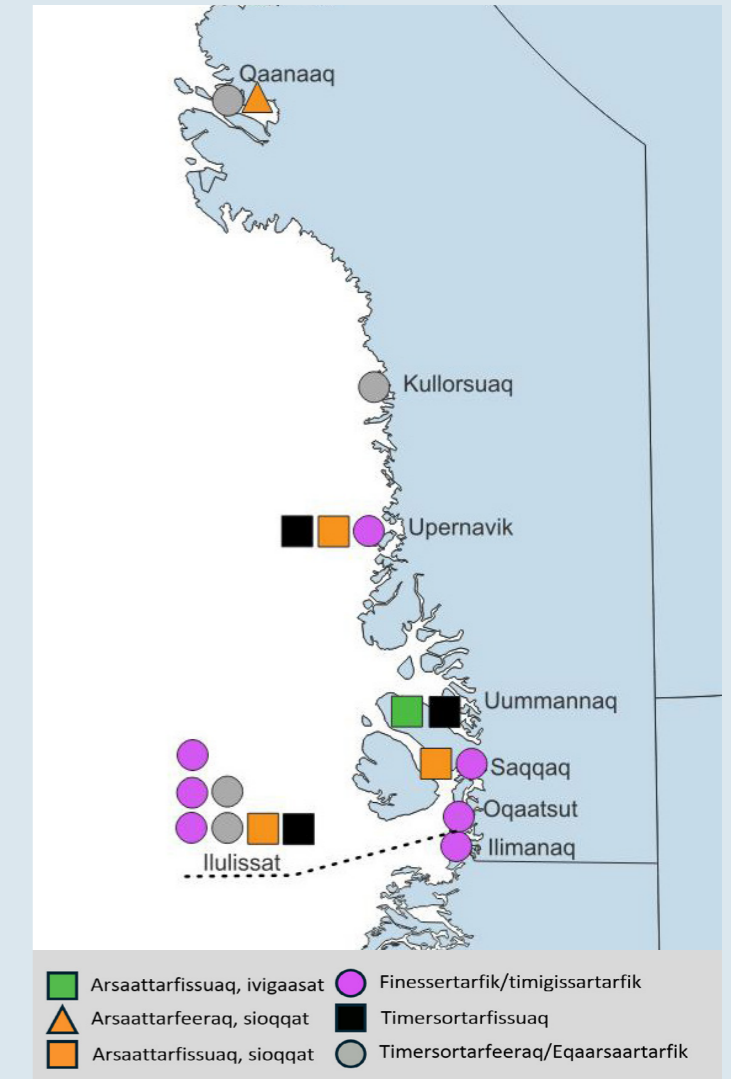
Kommuneni timersorfiusinnaasut

Avannaata Kommuniani timersorfiusinnaasut 20’put – illup iluani silamilu. Amerlanerit illoqarfiup iluanipput, innuttaasut amerlanerit najugaqarfianni. Illoqarfinni sisamani timersorfissaqarpoq, nunaqarfinnilu annerni pingasuni aammalumi Ilimanami – nunaqarfinni 45narnik innuttalimmi. Ilulissat timersorfissaqarnerullunilu atortoqarneruvoq, nunaqarfiit 23it akornganni 19it timersortarfeqanngitsut.

Tabel 1: Avannaata Kommuniani timersorfiusinnaasut

Illoqarfik/nunaqarfik	Timersorfiusinnaasut
Ilimanaq	Fitnesscenteri/timigissartarfik
Ilulissat	Fitness’ertarfiit 3/timigissartarfiit, timersortarfiit/eqaarsaartarfiit minnerusut marluk, Arsaattarfissuaq (ivigaasartalik), timersortarfissuaq, ujakkaartarfillu
Kullorsuaq	Timersortarfeeraq/eqaarsaartarfik
Oqaatsut	Fitnesscenteri/timigissartarfik
Qaanaaq	Arsaaffeeraq (sioqqat), timersortarfeeraq/eqaarsaartarfik
Saqqaaq	Fitnesscenteri/timigissartarfik, arsaattarfeeraq (sioqqat)
Upernavik	Fitnesscenteri/timigissartarfik, arsaattarfeeraq (ivigaasat), timersortarfissuaq

Nunap assinga 1: Avannaata Kommuniani timersorfiusinnaasut immikkut

KimKimsenPhot/Getty Images

Timersortarfiit

Avannaata Kommuniiani illoqarfinni sisamani annerni timersortarfeqarpoq:

- Timersortarfiit Ilulissani, Qaanaami Upernavimmilu kommunemit pigineqarlutillu ingerlataapput.
- Uummannami timersortarfik imminut pigisuuvoq.

Tabel 2: Avannaata Kommuniiani Timersortarfiit

Sumiiffik	Nassuiaataa atornerqarneralu	Qanoq innera aserfallagaaneralu
Ilulissat	Timersortarfik 1976meersoq kommunep pia. 20x40 meter isiginnaartarfeqarlunilu timigissartarfeqarpoq. Ulluinnarni sapaatinilu ulikkaqqajuaannangajattoq. Peqatigiiffiit piffissap 68 pct. atortarpaat, atuarfiit 19 pct., innarluutillit/utoqqaat 5 pct. Futsal initoorujussuuvoq.	Ajunngitsumik nillertumilli nateqarpoq. Aserfallatsaalineqartariaqarpoq (2017-2027): 3,8 mio. kr.
Qaanaaq	Kommunep pigisaanik timersortarfeqarpoq 1991nisamik. Ulluunerani atuarfimiit atornerqartarpoq unnukkullu peqqatigiiffinit. Akunnialunnguani atornerqarneq ajorpoq.	Nateq nungullarsimavoq, nillertunilu. Natip iluarsaanegarnissaanut aningaasannatortoqarpoq. Aserfallatsaaliorneqartariaqarpoq (2017-2027): 3,4 mio. kr.
Upernavik	Kommunep pigisaanik 2005imeersumik timersortarfeqarpoq. Atornerqarnera pillugu paasissutissaqanngilaq.	Aserfallatsaalineqartariaqarpoq (2017-2027): 2,1 mio. kr.
Uummannaq	Timersortarfik 1980meersoq imminut pigisoq. Ulluinnarni 87 pct.-nik inniminnerneqartarpoq, sapaatini 42 pct.	Aserfallatsaaliorneqartariaqarpoq (2017-2027) 7,2 mio. kr.

Qanoq inneranut aserfallatsaaliuinerullu nalilersuut Kalaallit Nunaanni timersortarfiit pitsaassusaanut nalunaarsuutiniit 2016-2017imi ingerlanneqartuminngaanerpoq (tak. Storm & Rask, 2018).

Kommunep timersortarfiini sisamaasuni nalilisoqarpoq aserfallatsaaliuinerullu tunngatillugu kinguaattooruteqanngitsutut nalilerneqarpoq. Taamaakkaluortorli siunissami aserfallatsaaliuinerullu pisariaqartitsineq 16,6 mio. kr.-ip missaaniittoq erseqqissarneqarpoq, ingammik 2021ip kingorna.

Kommune 2025imi missingersuutimini 3,1 mio. kr.-nik Qaanaap timersortarfianut atugassanik immikkoortiterivoq. Ukioq taanna Ilulissani multihalimik pitaartoqarnissaanut piareersaataasumik suliaqarnissamut 1 mio. kr.-nik immikkoortitsisoqarpoq, aningaasaateqarfimmut qinnuteqartarnissamut aallaqqaasiutaasussamik.

Atortut pillugit suleqatigiinneq

Kommune sisamanik immikkoortortaqarpoq, peqqinnissamut sunnginngiffimullu tamarmik immikkut pisortaqartunik. Aqutsisut peqatigiiffimmut attaveqartuupput pinaveersaartitsinermullu siunnersortimik qanimut suleqatiginittuqarluni aamma teknikkeqarfimmut avatangiisinullu immikkoortortaqarfimmi sulisumik. Immikkoortortaqarfinni pisortat illoqarfiit akimorlugit assigiinngitsunik akuttussuseqartumik naapittarput.

Ilulissani assigiinngitsuneersunik ataatsimeeqatigiittoqartarpoq sapaatip akunneri pingasut missaat qaangiukkaangata, kommunep illuutaanni aserfallatsaaliuinnissamut pisariaqartitat eqqartorneqartarlutik. Tassani peqqinnissamut sunngiffimullu ataqatigiissaarisuq peqataasarpoq taamatuttaaq pisortat immikkoortortaqarfinni marlunni aammalu sanaartukkanik immikkoortortaqarfimmeersoq ataaseq peqataasarpoq.

Timersoqatigiit Kattuffiannik suleqateqarneq

Kommune Timersoqatigiit Kattuffiannik isumaqatigiissuteqarput marlunnik siunertalinnik:

1. Timersornermut neqeroorutit ineriartortissallugit, innuttaasut pisariaqartitaannut tulluuttunngorlugit
2. Avannaani timersornerup tungaatigut kajumissutsiminik suliaqartarnerup takussaaneluarnissaa anguniarlugu.

Naak isumaqatigiissummi atortut toqqaannartumik eqqumaffineqanngikkaluartut, kommunip pingaartippaa, timersornerup kultureqarnermullu tunngasut pitsaasunik avatangiiseqarnissaat.

Politikkikkut siunnersuutit pilersaarutillu

- Marts 2024: Ilulissani Multihaleqalernissamik siunnersuut
- 2024 naalernerani: Ikerasammi timersortarfeqqamik peqalernissamik siunnersuut (224 inoqartumi)
- 2023: Qaanaami nutaamik imaluunniit timersortarfimmi aserfallatsaaliortoqarnissaanik siunnersuut, nillernerujussua ajornartorsiutaagami ukiorpassuarnilu aserfallatsaaliorneqarsimangimmat.

Kommunep pilersaarutit periusissiaani 2024imeersumi eqqumaffineqarput:

- Najugaqarfinni minnerni tamani sunngiffimmi aallussiarfissanik pilersitsisoqarnissaa
- Atortut pioreersut aserfallatsaaliorneqarlutillu iluarsanneqassasut
- Arlalitsigut atornerqarsinnaasumik aqqiisoqarsinnaanersoq misissorneqassaaq aqqiisoqarlunilu sanaartortoqartinnagu
- Ilulissani multihalimik nutaamik sanasoqassasoq.

2025ip aallartinnerani politikikkut akuersissutigineqarpoq Ilulissani multihaliliorneqarnissaa siunertarlugu misissuqqartoqassasoq. Timersortarfissuaq 2030imi Arctic Winter Games'eqarnerani atornerqartunut ilaassasoq anguniarneqarpoq.

Kommune Kujalleq

Kommune Kujalleq kujataaniittuovoq, nunatsinnilu kommunit minnersaralugu 32.000 km²-nik annertussuseqarpoq. 2025ip aallartinnerani 6.110nik innuttaqarpoq.

Kommunemi illoqarfiit pingasuupput katillugu 5.404nik innuttaqartut (89 pct.). Sinneri 11 pct.'it nunaqarfinni najugaqarput.

Nunatta Naatsorsueqqissaartarfiani siumoortumik naatsorsuutigisat nutaanerpaat malillugit 2035ip tungaanut innuttaasut 750it missaannik ikilissagatinnerput 6.110niit 5.356nut.

Kommunep timersornermut timigissarnermullu tapiinera

Kommune Kujalleq ukiut tamakkiallugit timersornermut peqatigiiffinnullu tapiisarpoq timersornermut timigissarnermullu inatsit aallaavigalugu sinaakutissatut aningaasaliissutinik.

Kommunep malittarisassai malillugit tapiiffigineqarnissamut qinnuteqartoqarsinnaavoq najukkami, nuna tamakkerlugu nunaniluunniit tamalaani timersorluni timigissarluniluunniit ingerlatanut, sanaartukkanut, aserfallatsaaliuineranut aamalu timersornermi atortunik aaqquissuussisoqartillugu kiisalu init silamilu atortut ingerlanneqarnerinut.

Kommune Kujallermi timersoqatigiinnut tapiineq

Ilaasortat ingerlatsinerlu

- Tamakkiisumik tapiissutaasup 10 pct.-ia assigiimmik peqatigiiffiit akornnganni agguarneqartarpoq
- Ilaasortat amerlassusaat aallaavigalugit 15 pct.-it agguanneqartarput – ilaasortamut ataatsimut tapiissutaasartoq ataasiulluni.

Angalanernut tapit

- Aningaasaliissutit 75 pct.-ii Nanortalimmi, Qaqortumi Narsamilu innuttaasut amerlassusaat aallaavigalugit tunniunneqartarput
- Sumiiffimmi nunatsinnilu pissartannorniunernerut tapiinerit:
 - o 65 pct. Meeqqanut inuusuttunullu 18it inorlugit ukiulinnut
 - o 50 pct. 18leereersimasuniit utoqqaanernut
 - o 100 kr./ullormut meeqqanut inuusuttunullu nerisassanut tapeq
- Nunani tamalaani unammiaartortunut aamma tapiisoqartarpoq najugaqarfiillu akornnganni unammiaartortortunut aalajangersimasumik aningaasalersugaanngitsumik.

Atortunik atuineq

- 100 pct.-mik meeqqat inuusuttullu 18it inorlugit ukiulit inimik attartortornerannik matussusisoqartarpoq
- 85 pct.-mik inersimasut (18+) timersortarfimmik attartortornerannik matussusisoqartarpoq akunnermut akusut aallaavigalugit.

Walter Bibikow/Getty Images

Kommunemi timersornermut atortut

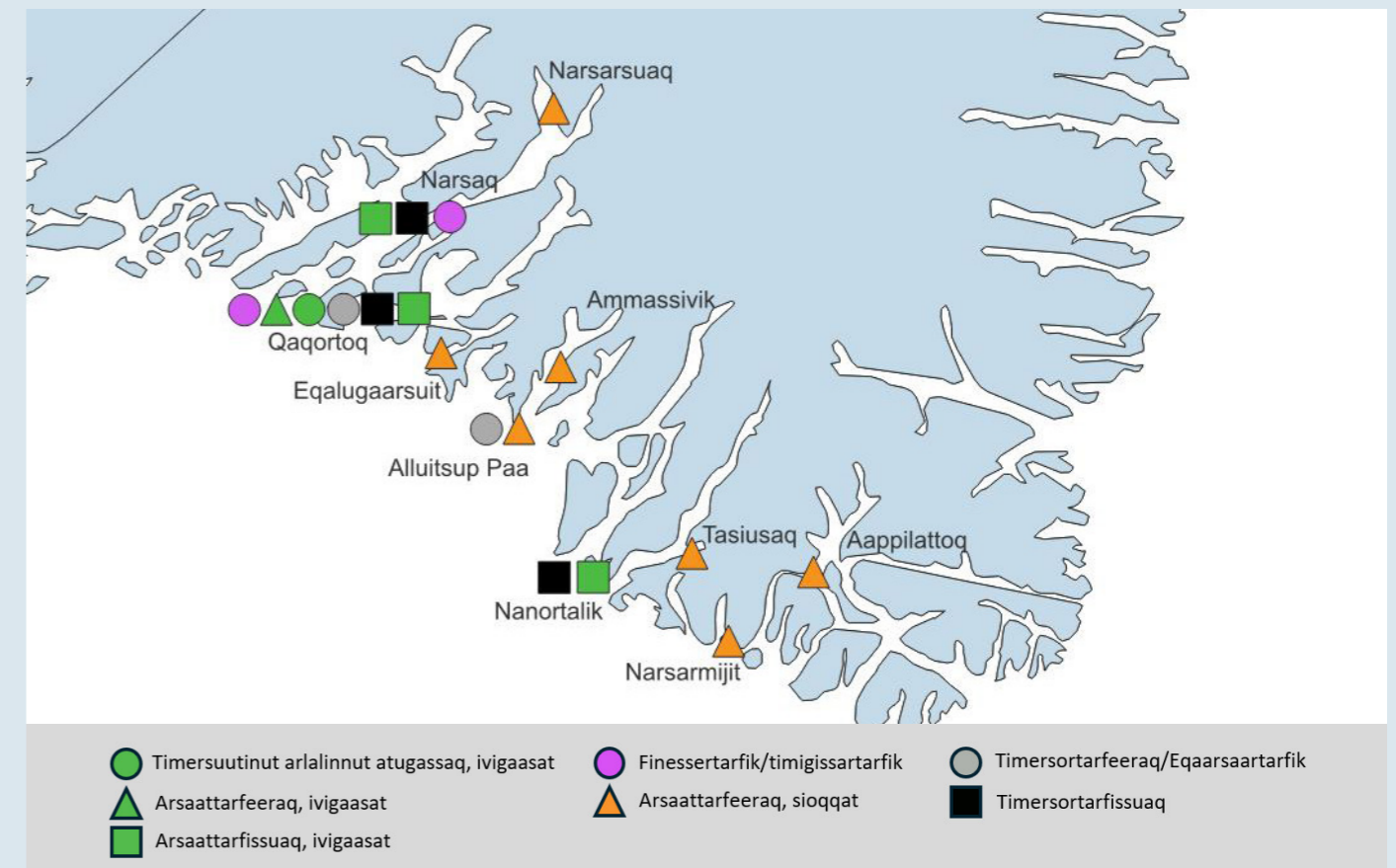
Kommune Kujalleq timersornermut atortunik 20nik peqarpoq, taakkua amerlanerpaartaat illoqarfinniipput. Nunaqarfinni 11nik amerlassuseqartuni sisamat timersorfissaqanngillat. Arsaattarfiit takussaanerupput, illoqarfiillu annerit pingasut ivigaasalersukanik arsaattarfittaarput 2010it naajartornerini, taamaalliluni nunatsinni pissartannorniunnerit ingerlanneqarsinnaasalersimalutik.

Tabel 3: Kommune Kujallermi timersornermut atortut

Illoqarfik/nunaqarfik	Atortut
Nanortalik	Arsaattarfissuaqarpoq (ivigaasat), timersortarfissuaqarpoq, disc golf-bane, fitnesscenteri/timigissartarfik
Narsaq	Arsaattarfissuaqarpoq (ivigaasat), timersortarfissuaqarpoq, fitnesscenteri/timigissartarfik aamalu disc golf-bane
Qaqortoq	Arsaattarfissuaqarpoq (ivigaasat), arsaattarfeeraq (ivigaasalik), timersortarfissuaq, timersortarfeeraq/eqaarsaartarfik,
Alluitsup Paa	fitnesscenteri/timigissartarfik, multibane (ivigaasalik), ujakkaartarfik, disc golf-bane, cykel'ertarfik, skaterbanelu
Ammassivik	Arsaattarfeeraq (sioqqat), timersortarfeeraq/eqaarsaartarfik
Eqalugaarsuit	Arsaattarfeeraq (sioqqat)
Narsarmijit	Arsaattarfeeraq (sioqqat)
Narsarsuaq	Arsaattarfeeraq (sioqqat)
Tasiusaq	Arsaattarfeeraq (sioqqat)
Aappilattoq	Arsaattarfeeraq (sioqqat)
	Arsaattarfeeraq (sioqqat)

Tabelimi nalunaarsukkat 2018iminngaaneersuupput, 2018imi kommunep ingerlatsiviani nalilisoqarneraninngaaniit aallaaveqartumik.

Nunap assinga 2: Kommune Kujallermi immikkut atortut

Timersortarfiit

Illoqarfiit annerit pingasut tamarmik timersortarfeqarput, nammineq pigisutut ingerlanneqartunik.

Tabel 4: Kommune Kujallermi timersortarfiit

Sumiiffik	Nassuiaataa atornerqarneralu	Qanoq issusaa aserfallatsaaliorneqarneralu
Nanortalik	Timersortarfik 1991imeersoq, imminut pigisoq. Atuarfiup timersortarfik ulluunerani atortarpaa, sapaatillu akunnerata naanerani, tamatuma kingorna peqatigiiffiit atortarpaat. Inniminnerneqartaqaaq (piffissap 90 pct-ata missaani).	Aningaasatigut kinguleruttoorutit (2015): 445.000 kr. Aserfallatsaaliorneqartariaqarpoq (2017): 1,7 mio. kr.
Narsaq	Timersortarfik 1982meersoq, imminut pigisoq. Ulluunerani atuarfimmitt meeqqerivinniillu atornerqarnerusarpoq. Ullut 54 pct.-ii inniminnerneqarsimasarpoq.	Aningaasatigut kinguleruttoorutit: 5.000 kr. Aserfallatsaaliorneqartariaqarnera: 1,9 mio. kr. (2021 kingornaanerusoq)
Qaqortoq	Timersortarfik 1973nisaq imminut pigisoq, inersuarta 20x40 meterit isiginnaartunut inissalik fitnessartarfeqarlunilu. Sapaatip akunneranut 101,5 akunnerit ammasarpoq ulluuneranilu kommunep paaqqinnittarfiinit attartorneqartarluni. Unnuit 93 pct.-ii attartorneqartarput, sapaatip akunnerata naanerani 58 pct. Peqatigiiffik K33 peqatigiiffiit akornganni attartortuunerusarpoq.	Qaliaa silataalu iluarsartuunneqartariaqarput. Kinguleruttoorutit (2015): 43.000 kr. Aserfallatsaaliorneqartariaqarpoq: 578.000 kr. Pitsaassusia naliliiffiqineqaaqqissimavoq 2025ip naalernerani. Nalunaarusiami 2015iminngaaneersuminnarnit annertunerujussuarmik iluarsartuunneqartariaqalersimavoq. Periutsit assigiingitsut atornerqarsimapput assersuunneqarsinnaangitsut.

Paasissutissat Naalakkersuisuniit najukkamilu paasissutissiisunit pissarsiaapput.

Walter Bibikow/Getty Images

Qanoq inneranut aserfallatsaaliuinernullu nalilersuut Kalaallit Nunaanni timersortarfiit pitsaassusaanut nalunaarsuutiniit 2016-2017imi ingerlanneqartuminngaanneerpoq (tak. Storm & Rask, 2018). Kommunep timersortarfiini pingasuni naliliisoqarpoq aserfallatsaaliuineranut tunngatillugu kinguaattoorneq 493.000 kr.-iusoq. Annerpaartaa Nanortalimmi timersortarfimmitt tunngavoq. Tamatuma saniatigut siunissami aserfallatsaaliuineranut pisariaqartisineq 4,2 mio. kr.-ip missaaniittoq naatsorsuutigineqarpoq – pingaartumik Nanortalimmi aamma Narsami timersortarfiinut.

Qaqortumi atuisut timigissartarfimmik isiginnaartartullu inigisartagaannik allisiterusukkaluarput. Maannakkut mikivalaalersimagami, timersortarfillu nunatsinni pissartanngorniunnissanut akuerineqarsinnaannginnami isiginnaartunut inissakippallaqimmat.

Atortunik suleqatigiissuteqarneq

Qaqortumi kommune timersortarfiup imminut pigisup siulersuisuini issiatitaqarpoq, ilaatigut kommunemit paaserusunneqarmat timersortarfiup qanoq atornerqartarneris, timersoqatigiiffiillu piffissap atugassatik ilumut atortarneeraat paasisaqarfigerusullugit.

Timersortarfik aalajangersimasumik ingerlatsineranut ta-perneqarneq ajorpoq, pinartumillu iluarsartugassaqtartillugu kommunemut akissaminik qinnuteqarsinnaasarpoq.

Ataavartumik Qaqortumi, Nanortalimmi Narsamilu kulturimut sunngiffimilu immikkoortortaqaqarfinni ataatsimiittoqartarpoq sumi aserfallatsaaliisoqassanersoq eqqartorniartarlugu.

Kommunep arsaattarfii teknikkikkut aqutsisoqarfimmiit ingerlanneqartuupput, taannalu Qaqortumi qitiusumik allaffeqarpoq.

Timersoqatigiit Kattuffiannit suleqateqarneq

Timersoqatigiit Kattuffiat Kommune Kujallerlu suleqatigiinnissamut isumaqatigiissusiorput ukiuni 2025-2027 atuuttusamik pingaarnertut siunertarineqarlutik:

1. Timersornermut neqeroorutaasartut piorsaaffigalugit, atuarfinni timi atorlugu aallunneqartartut aqqusinerni timersornernik GAME'llu ingerlattagaanik ilaartorlugit
2. Timersornerup iluani kajumissutsimik sullissisarneq siuarsaaffiginiarlugu – soorlu Sammisassat atornerisigut, allaffissornikkut suliasat oqilisarlugit takoriaannangortillugillu.

Timersornermut ingerlanissamullu periusissiat

Kommunep pilersaarusiortunni periusissiaa 2023 – 2027 imaqarpoq timersornerup tungaatigut angorusutanik arla-linnik:

- Atuarfiit atuannigiffeqarnerini timersortarfiit ammatit-tarlugit
- Silami aallunneqarsinnaasut piorsaavigalugit
- Nanortalimmi Timersornermut højskolemik pilersitsil-luni
- Nalagaaffiit Peqatigiit peqqinnissaq inuunerissaarnis-sarlu pillugit nunarsuarmi anguniagaanut ilanngussilluni
- Meeqqerivinni atuarfinnilu aallutassat amerlisillugit
- Utoqqaanerusunut timersuutunik arlaqarnerusunik neqerooruteqartarluni
- Timersuutit ilaat unammisarnerillu pitsanngorsaaffi-galugit.

Peqqinnissamut inuunerissaarnissamullu periusissiaq 2022-2032 ukuninga eqqumaffiginnippoq:

- Pinguarfiit amerlanerit inillu sammisaqarnartut
- Aallutassat neqeroorutit erseqqinnerulersillugit
- Inuit ilinniartillugit, meeqqat, inuusuttut utoqqaallu timiminnik atuisinnaassuseqarnerinut tunngasutigut
- Peqatigiiffinni meeqqat amerlanerulersillugit – aamma timersornissaminnik sungiussisimangitsut akornganni
- Kajumissutsiminnik suliaqartartunik nutaanik pissarsil-luni.

Kommune Qeqertalik

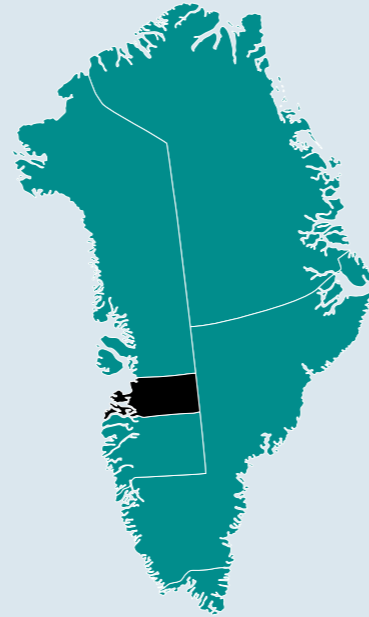
Kommune Qeqertalik 5.969inik innuttaqarpoq illoqarfinnut sisamanut nunaqarfinnullu arfineq-pingasunut agguataarneqarsimasunik, illoqarfiit annersaraat Aasiaat (2.992inik innuttaqarpoq). Kommune 62.400 km²-nik annertussuseqarpoq, kujammut Qeqqata Kommuneanut avammullu Avannaata Kommuneanut killilluni.

Naatsorsuutigisat 2025imeersut malillugit 2035imi innuttaasut 750it missaannik ikileriassagatinneqarput 5.969niit 5.217nut.

Kommunep timersornermut timigissarnermullu tapiinera

Kommunep tapeeriaasia kingullermik 2023imi nutarterneqarpoq. Tapiissutit matususertarpaat angalanerit taavalu timersoqatigiiffiit attartornerannut aningaasartuutaannut.

Aningaasartuutit katillugit amerlassusaat ukiumoortumik annertussuserneqartarpoq sumiiffinnullu sisamanut agguarneqartarluni kommunemi illoqarfinni annernut tuttussanngortinneqartartunik, innuttaasut illoqarfinni qassiuneri malillugit aningaasat amerlassusilerneqartarlutik.

Kommune Qeqertalik tapeeriaatsit

Angalanerit tapiissutit

- Meeqqat inuusuttullu
 - o Nunatsinni unamminerit 90 pct angullugit taperneqartarput
 - o Nunani avannarlerni/Europami unamminerit 40 pct. Angullugu taperneqartarput (Ukiumut ataasiarluni timersoqatigiiffik ataaseq)
- Inersimasut
 - o Anngunniunnernut ajuganniutivinnernullu 60 pct. Angullugu Nunatsinni pissartanngorniunnerit
 - o Oldboys/-girls: pisortatiguunngitsut 50 pct. angullugit Nunatsinni pissartanngorniunnerit
- Utoqqaat
 - o Timersornermi aqqissuussanut 60 pct. angullugit
- Tamarmik
 - o Kommunemi pissartanngorniunnerit 50 pct. angullugit
 - o Kattuffiit nunaqarfinni 1.500 inorlugit innuttalinni aqqissuussippata 80 pct. angullugit

Atortunut tapiissutit

- 100 pct. Matussuserneqartarput meeqqat inuusuttullu 18it inorlugit ukiullit
- 100 pct. Matussuserneqartarput utoqqaat, innarluutillit, siusinaarlutillu sulisinnaajunnaarsimasut
- Inersimasut (18+): kommuneni attartornermut akit kommunep ukiumoortumik akigititagaa naapertorlugu (2025imi akunnermut 41 kr.)
- Aasiaat Timersortarfianni imminut pigisumi immikkut malittarisasaqarpoq: inersimasut (18+) attartornerat 90 pct.nik matuneqartarpoq

Sungiusaasunut tapiineq

- o Meeqqanut inuusuttunullu sungiusaasut (18it inorlugit ukiullit): sæsonimut sungiusaasumut ataatsimut 5.000 kr. angullugit.

Wirestock/Getty Images

Kommune Qeqertalimmi timersornermut atortut

Kommune Qeqertalik illoqarfinni nunaqarfinnilu 18inik timersorfusinnaasunik peqarpoq. Kommunep atortuutai annerusumik arsaattarfiupput, timersortarfissuit timersortarfeeqqallu aammalumi fitnessertarfeeqarluni. Aasianni arsaattarfik arsaaffiup ataani imeqartarneranik ajornartorsiortitsisarpoq, taamaasillunimi maniilasugami nunatsinnilu pissartanngorniunnissamut arsarfissatut piukkunnartarani. Arsaattarfiup naqqata taarsernissaanut aningaasanik immikkoortitsisoqareerpoq.

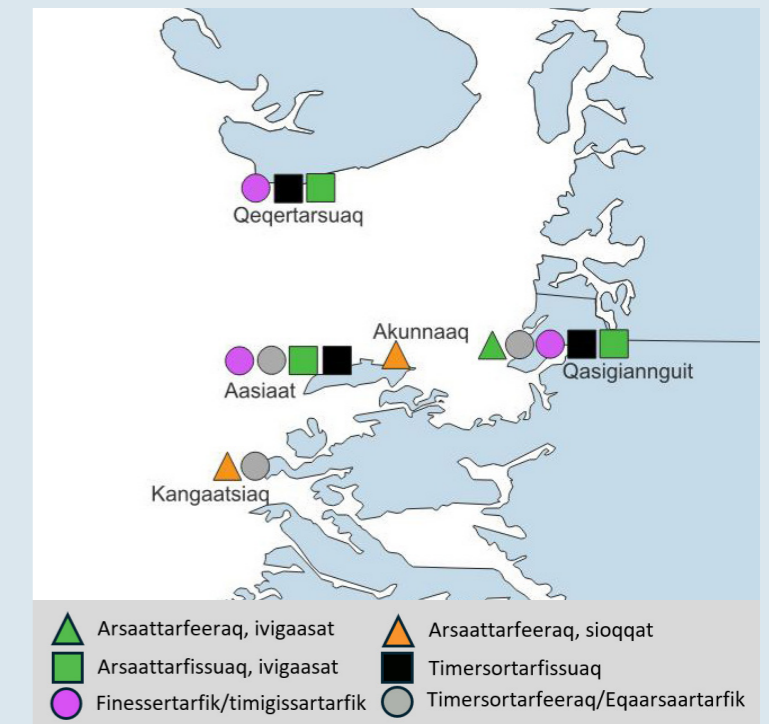
Tabel 5: Kommune Qeqertalimmi timersorfusinnaasut

Illoqarfik/nunaqarfik	Faciliteter
Aasiaat	Arsaattarfissuaq (ivigaaraasalik), timersortarfissuaq, timersortarfeeraq/eqaarsartarfik, fitnesscenteri/timigissartarfik, ujakkaartarfik, disc golf-ertarfik, silami sungiusaatit
Kangaatsiaq	Arsaattarfeeraq (sioqqat), timersortarfeeraq / eqaarsartarfeeraq
Qasigiannugit	Arsaattarfissuaq (ivigaaraasalik), arsaattarfeeraq (ivigaaraasalik), timersortarfissuaq, timersortarfeeraq / eqaarsartarfeeraq, fitness'ertarfik/timigissartarfik, ujakkaartarfik, silami sungiusaatit
Qeqertarsuaq	Arsaattarfissuaq (ivigaaraasalik), timersortarfissuaq fitness'ertarfik/timigissartarfik, ujakkaartarfik
Akunnaaq	Arsaattarfeeraq (sioqqat)

Kommunep 2025imut missingersuutaat malillugit aningaasaliiffissat suli malinnittusaapput:

- 500.000 kr. Qeqertarsuarmi arsaattarfiup imaanut assiaqutilersornissaanut
- 11 mio. kr. Kangaatsiami ivigaasaaqqanik arsaattarfitaarnissamut (2025-2026)
- 1,4 mio. kr. Qeqertarsuarmi sisoqarfiup majartaatiler-nissaanut
- 800.000 kr. Aasianni sammisassaqaartitsiviliornissamut

Nunap assinga 3: Kommune Qeqertalik atortut immikkut ittut

Eckart Meyer/Getty Images

Timersortarfii

Kommunemi illoqarfinni annerni sisamani pingasut timersortarfissuaqarput.

Tabel 6: Kommune Qeqertalimmi timersortarfii

Sumiiffik	Nassuiaataa atorneqarneralu	Qanoq issusaa aserfallatsaaliorneqarneralu
Aasiaat	Timersortarfik 1977imeersoq, imminut pigisoq fitnessertarfitalik nammineerluni allamik pigineqartoq. Timersortarfimmik attartorfissat nutaat pilersaarutigineqarput meeqqat inuusuttuaqqallu salliutlerniarlugit. Piffissanik agguaassinerit: Atuarfiit 25 pct., peqatigiiffiit 51 pct. (futsal, assammik arsarneq, sulorarneq, ujakkaarneq) utoqqaallu sapaatip akunneranut akunnerit sisamat. 20 pct. Atorneqanngiffia (21 timer).	Nateq nutartigaavoq, timersortarfili nutaanngil-luni. Ukiukkut nillertaqaaq, qanittukkut igalaat imikoorfiillu timersortarfimmeersut taasersorne-qarput. Qalialernissaanut tapiineq 2018imi pivog. Aserfallatsaaliorneqartariaqarpoq 2017-2027: 4,4 mio. kr.
Qasigiannugit	Timersortarfik 1990imeersoq, kommunip pia. Atuisut kisitsisitalersugaanngillat.	Kissarsuut taarserneqarpoq 2022-2023 Aserfallatsaaliorneqartariaqassusia 2017-2027: 2,7 mio. kr.
Qeqertarsuaq	Timersortarfik 1985meersoq, 2003mi allannngortiterneqarpoq, kommunep pigaa. Atuinerit kisitsisitalersugaanngillat.	Qalia iluarsartuunneqalerpoq (2023). Aserfallatsaaliorneqartariaqassusia 2017-2027: 1,8 mio. kr.

Qanoq inneranut aserfallatsaaliuinnermullu nalilersuut Kalaallit Nunaanni timersortarfii pitsaassusaanut nalunaarsuutiniit 2016-2017imi ingerlanneqartuminngaanneerpoq (tak. Storm & Rask, 2018). Kommunep timersortarfii pingasuni nalilisoqarpoq aserfallatsaaliuinnermut tunngatil-lugu kinguaattooruteqartoqanngitsoq. Taamaakkaluartorli siunissami katillugit 8,85 mio. kr.-inik pisariaqartitsineq naatsorsuutigineqarpoq, ingammik 2021–2027ip ingerlane-rani.

Aasianniinnermi timersortarfik atuarfiullu eqaarsaartarfia pillugit paasissutissanik katersisoqarpoq.

- Peqatigiiffiit meeqqat inuusuttuaqqallu 18it inorlugit ukiullit atunngitsugaannut akiliineq ajorput.
- Atuarfiup ilinniarnertuunngorniarfiullu timersortarfim-mik atuisarnitik qanittukkut annikillingaatsiarsimavaat. Taamaattumi atunngitsoorneqartarpoq ingammik ataasinngornerup ullaap tungaani sisamanngornerlu tamangajaat.
- Siunissami pitsanngorsagassatut kissaatigineqarput ilaatigut qaqisarfik (tribune) kiisalu kiassaattit nutaat.

Atuarfiup eqaarsaartarfia peqatigiiffinnit atorneqartarpoq atuareernerup kingorna, taakkualu namminneq matuer-saateqarput. Naterli nungullarsimaqimmat ajornartorsiortit-sisarpoq, sukksitsisarami, aasakkullu assut kiattarluni.

Atortut pillugit suleqatigiinnerit

Kommune naapertorlugu illoqarfiit tamarmik aqutsisoqar-tarput immikkoortoqarlutillu timersornermut, kulturimut, sunngiffimmut, teknikkemut avatangiisinullu tunngasutigut. Illoqarfiillu tamarmik timersornermut atortunillu aserfal-latsaaliinissaminnut immikkut missingersuuteqartarlutik. Ataavartumik ataatsimiiittoqartarlunilu illoqarfiit akornganni ataqatigisisaarisooqartuartaqarpoq.

Peqatigiiffiit timersortarfinnik atuigaangamik meeqqanut inuusuttuaqqanullu 18it inorlugit ukiulinnut taava kom-munep aningaasartuutit tamaasa akilertarpei. Kommunep timersortarfii imminut pigisup akornganni isumaqati-giissusiortoqarsimanngilaq timersortarfii attartorneranut annerpaamik qanoq akeqaaqusaanissaannut tunngasunik.

Peqatigiiffiit akiligassatik kommunemut nassiutiinnartar-paat, kommunellu akiliinnartarlugit. Kissaatigineqarporlu ingerlatsinerimut aalajangersimasumik akiliisalnissaq ataavartumik akiliisaqattaarnerit pinngitsoortinniarlugit.

Aasianni timersortarfii aserfallatsaaliorneqarnissaanut tunngatillugu immikkut aningaasaliissutissaqanngilaq. Aasianni arsaattarfik kommunemut ingerlanneqarpoq, allani aserfallatsaaliorneqarnissaanut pisariaqartitsinerit teknikke-qarfimmit avatangiisinullu ingerlatsivimmit naliliiffigineqar-tartut.

Aasianni timersortarfii imminut pigisup siulersuisui kom-munemut marlunnik sinniisooqartitaapput.

Suleqatigiinneq ineriartornerlu

Kommune anguniagassaqaalereerpoq, taamaattumik:

- Aaqqissuussamik timersortarneq siuarsaaffigineqartus-saavoq
- Avatangiisit aallutaqarluartut pilersinneqasapput
- Ukiut apeqquataatinngit peqatigiissinnaanerit taperser-neqartassapput timersorneq aqqutigalugu.

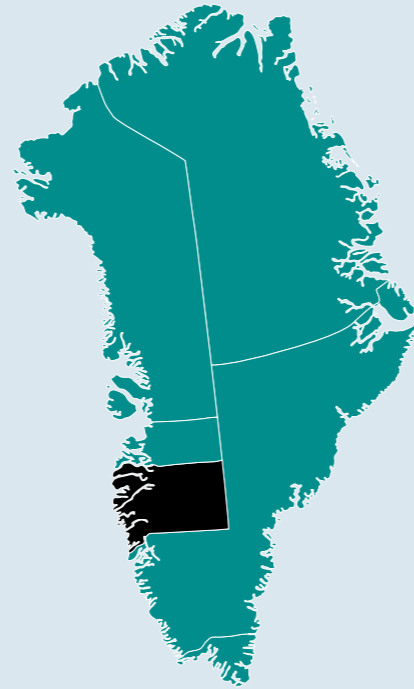
Ukiunut 2025-2027 kommunemut pilersaarut nutaaq suliarineqaleruttorpoq. Politikikkut aamma siunnersuuti-gineqareerpoq Qasigiannugani timigissartarfik timersortar-fimmiittoq allilertorneqassasoq, assut kissaatigineqarmat inissaalatsitsisoqartarlunilu.

Qeqqata Kommunia

Qeqqata Kommunia Kalaallit Nunaata kitaaniippoq 115.500 km²-nillu annertussuseqarluni. Kommune katillugit 9.179nik innuttaqarpoq, illoqarfinnut marlunnut nunaqarfinnullu arfinilinnut siaruaassimasunik. Innuttaasut 13 prct-iisa missaat nunaqarfinni najugaqarput.

Nunatta Naatsorsueqqissaartarfia naapertorlugu innuttaasut 2035imi 8.514inik ikileriaateqassagatinneqarput. Tassa 2025imiit inunnik 650it missaanniittunik ikileriaateqassalutik.

Qeqqata Kommuniani timersoqatigiiffinnut tapiinerfit

Ilaasortat

- Kommune peqatigiiffinnut meeqqanik inuusuttuaqqanillu 18it inorlugit ukiulinnut tapiissuteqartarpoq, ilaasortat amerlassusaannut naapertuussarneqartartumik.
- Tapiiffiqineqarnissamut kisitsisit arfineq-marlunnut avinneqarsimapput: Peqatigiiffik 0-24inik ilaasortalik 2.000 kr.-nik tapiiffiqineqartarpoq, ilaasortaqaarneppaaq 10.000 kr.-nik tapiiffiqineqartarpoq 200it sinnerlugit ilaasortaqaaraangami.

Angalanerit

- 100 pct. Meeqqat inuusuttullu peqataanissaminnut tapiiffiqineqartarput imaluunniit nunatsinni pissartannngorninnerinut meeqqalluunniit unamminerinut tapiiffiqineqartarlutik
- 30 pct. Inersimasut peqataanissamut akiliutaannut billetsinulluunniit tapiissutigineqartarput
- Najugaqarnissaannut nerisassaannullu tapiisoqarneq ajorpoq
- Nunatsinni pissartannngorniuutoqarnerani nukappiaqqat/angutit holdii ataatsit aammalu niviarsiaqqat/arnat holdii ataatsit tapiiffiqineqartarput
- Immikkut holdit allat peqataanerit immikkut naliliifiqnerisigut aatsaat tapiiffiqineqartarput
- Piumasaqaat: Angalanermut tapiissutinik pissarsisut kommunep aqqissuussinerini kajumissutsiminnik suliaqartassapput.

Atortut

- Peqatigiiffiit ataasiakkarlutik timersortarfimmik attartornerminnut ukiumoortumik ataasiarlutik tapiiffiqineqartassapput (katillugit tapiinerit sisamat angusinnaasarlugit)
- 75 pct. Tapiinerit anartarfilerinnut, innaallagissamut, kiassarnermut imermullu timersoqatigiiffiit illuutaannut 100 pct. Tapiinerit immikkut aningaasartuutitut soorlu sisorarfiit ujakkaartarfiliit atortuisa orsussaannut.

Michael Nolan/Getty Images

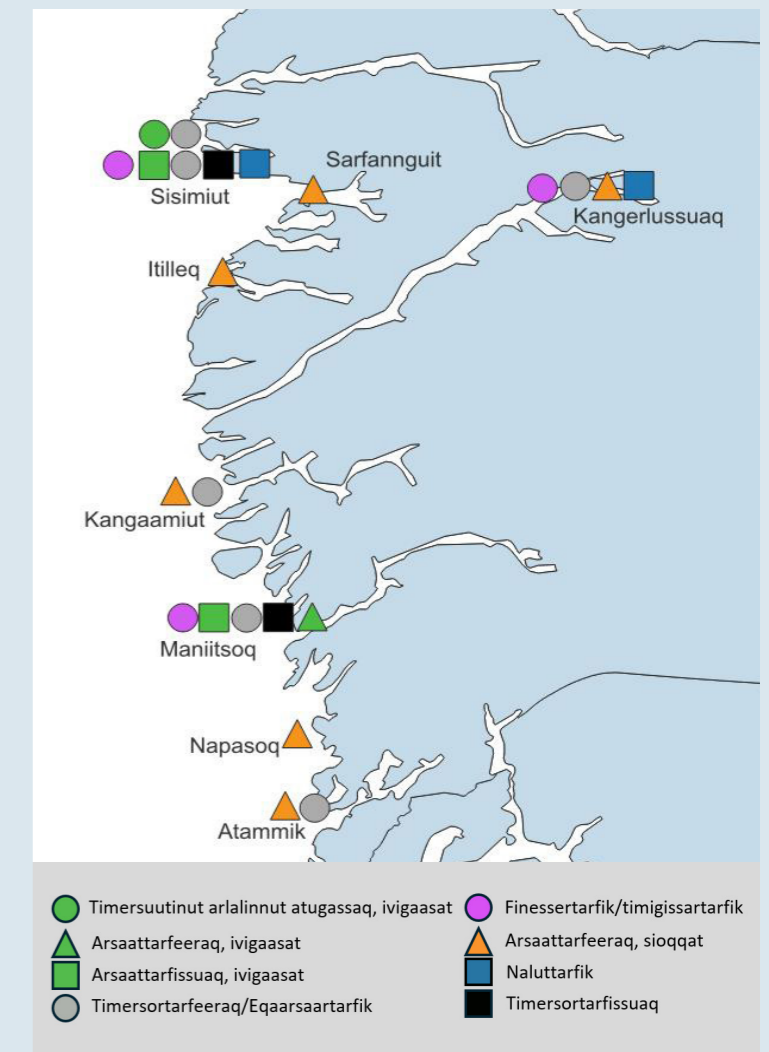
Qeqqata Kommuniani timersortarfii

Qeqqata Kommunia inuttussusaanut naleqqiikkaanni Kalaallit Nunaanni nuna tamakkerlugu timersorfissanik peqarnerpaajuvoq. Kommunep ingerlatsivia malillugu 2018imiilli timersorfissanik nutaanik nalunaarsueqqittoqarsimangilaq.

Tabel 7: Qeqqata Kommuniani timersortarfii

Illoqarfik/nunaqarfik	Atortut
Maniitsaq	Arsaattarfissuaq (ivigaaraasalik), arsaattarfeeraq (ivigaaraasalik), timersortarfissuaq, fitness'ertarfik/timigissartarfik, ujakkaartarfik, sangusaartarfik, sisoraaluni majuartaat/majuartaateeraq, sangusaartarfik (heliskiing)
Sisimiut	Arsaattarfissuaq (ivigaaraasalik), timersortarfissuaq, timersortarfeeqqat/eqaarsaartarfeeqqat marluk, fitness'ertarfik/timigissartarfik, naluttarfik/ammasoq, multibane (ivigaaraasalik) skatertarfik, cykelertarfik, skøjtertarfik, silami fitnessertarfik, ujakkaartarfik, majuartaat/majuartaateeraq marluk, sissami volleyball'tertarfik, pissigaataa arpattarfik
Atammik	Arsaattarfeeraq (sioqqat), timersortaateeraq/eqaarsaartarfik, silami fitnessertarfik
Itilleq	Arsaattarfeeraq (sioqqat), silami fitnessertarfik
Kangerlussuaq	Arsaattarfeeraq (sioqqat), timersortarfeeraq/eqaarsaartarfik, fitnessertarfik/timigissartarfik, naluuttarfik/naluttarfeeraq, cykel'ertarfik, squashbaneq
Kangaamiut	Arsaattarfeeraq (sioqqat), timersortarfeeraq/eqaarsaartarfik, silami fitnessertarfik, sangusaartarfik (heliskiing)
Napasoq	Arsaattarfeeraq (sioqqat)
Sarfanguit	Arsaattarfeeraq (sioqqat), silami fitnessertarfik

Nunap assinga 4: Qeqqata Kommuniani immikkut atortut

Timersorfiusartut ingammik Maniitsumi Sisimiunilu piupput, nunaqarfiilli tamarmik timersorfissaqarput. Kangaamiuni Napasumilu ivigaaraasalinnaq arsaattarfiliortitsiniarluni kommune pilersaaruteqarpoq.

Sisimiuni ivigaaraasaniq arsaattarfik maniilersimavoq nunap qeriuannartup aannerata kingunerisaanik. Taamaattumik kommunep misissuileruttorput allami pitsaanerusumi arsaattarfiliorsinnaanerluni. Kommunep misissuileruttorpaattaq silami nalunnguartarfik atorunnaarmat illup iluani nalunnguartarfimmik pilersitsisoqarsinnaanersoq.

Siornatigut pisuffiit pilersinneqarsimapput, arsaattarfeeqqat aammalu silami timersuutaasinnaasut Sisimiuni, kisianni aserfallatsaaliuinissaat ajornartorsiutaasarsimavoq, soorluttaq kommunep imminullu piginnittup illuutit pioreersut aserfallatsaaliornissaat ajornartorsiutigereersimavaat – aamma nunap qeriuannartup qeriuannaarnerata kingunerisaanik.

Timersortarfiit

Qeqqata Kommunianni illoqarfiit marluullutik timersortarfeqarput. Sisimiuni timersortarfik imminut pigisutut ingerlavoq, Maniitsumi timersortarfik qanoq inissisimanersoq ilisimatitsissutigineqanngitsaq.

Tabel 8: Qeqqata Kommunianni timersortarfiit

Sumiiffik	Nassuiarneqarneri atorineqarnerilu	Qanoq issusaat aserfallatsaaliuinerlu
Maniitsoq	Timersortarfik 1978meersoq, imminut pigisoq. Aaqqissugaavoq bane'tut, atisaajartarfilik, qaqusarfilik (tribune) café, fitnessertarfik, sauna, helsekabine, allaffik, lageri aammalu ingerlatsivik illutaaniippat. Paaqqinnittarfinnut inniminnigaasarpqo (nal. 8-15) sapaatip akunnerata naanerani neqeroorutaavoq 0-6-nik ukiulinnut. Peqatigiiffiit timersortarfik atortarpaat nal. 15-23 ulluinnarni aammalu sapaatip akunnerata naanerani, timersortarfik ulikkaavillugu inniminnegaasarluni. Aallunneqartarput: Isikkanik arsaanneq, assammik arsaanneq, suloraneq, volleyball, taekwondo, basketball. Timersortarfiup attartortinneri annermik futsalimut atorineqarput.	2015: Kinguuttoorutaasut 10,8 mio. kr. (pingaartinneqarpoq). Aserfallatsaaliuineqartariaqartut 2017-2027: 1,7 mio. kr. (ingamik 2017).
Sisimiut	Timersortarfik 1972meersoq, imminut pigisoq. Banerlugu, atisaajartarfilerlugu, qaqusarfilerlugu (tribune), café, fitnessertarfik, sauna, helsekabina, allaffik, lageri aammalu ingerlatsivik illutaaniippat. Arsaartartuni SAK inniminniinernik amerlanerpaanik atuisarpoq arsartoqarniassamat: Sapaatip akunneranut 23 timet, assamillu arsarneq: 1,5 timet arfininngornikkut. Atuisut allat: Suloraneq, taekwondo aallutallu minnerit allat.	2015: Kinguuttooruteqanngilaq. Aserfallatsaaliuineqartariaqarpoq 2017-2027: 9,8 mio. kr. (ingamik 2021-2027).

Qanoq inneranut aserfallatsaaliuinerimullu nalilersuut Kalaallit Nunaanni timersortarfiit pitsaassusaanut nalunaarsuutiniit 2016-2017imi ingerlanneqartuminganneerpoq (tak. Storm & Rask, 2018). Nalunaarutini naliliisoqarpoq timersortarfiit aserfallatsaaliuinerimut annertuunik pisari-aqartitsisut. Maniitsumi timersortarfiup kinguaattoonera 10,8 mio. kr.-iuvoq, Sisimiunilu timersortarfiup 2017-2027-imut aserfallatsaaliuinerimut pisariaqartitsineq katillugu 9,8 mio. kr.-iulluni – pingaartumik 2021-2027ip ingerlanerani.

Sisimiut timersortarfianni fitnessertarfeqarpoq, timersortarfiup nammineq ingerlataanik, tulluuttunik timersoqatigiiliornermigut iluatsilluaqqinnaartut taaneqarsinnaavoq

– soorlu inuusuttunut ilaqutariinnullu. Atortui paarillua-gaapput, cafélu maannakkut aqutsisoqanngikkaluarlunim, kioskitut tunisillattaartarnermikullu ingerlalluarpoq.

Najugaqartut akornnganni fitnessertarfik allineqarusuppoq, taavalu nalinginnaasumik aallunneqartartunut inissaqarnerulernissaq kissaatigineqarpoq, atuisullu taavaat timersortarfiup silataa aserfallatsaaliorneqartariaqartoq.

Timersortarfik najukkami katerisimaarfiulluartaarpoq, ingamik ukiumoortunik tusarnaartitsisoqartillugu, tamanullu ammasumik aqqissuussinerit, timersortarfimmunt nungullar-titsisinnaasartut atuisunullu akornngusiisinnaanera oqi-maaqatigiissagaalluartaq oqaatigineqarpoq.

Jason Edwards/Getty Images

Attartormermut isumaqatigiissutit aningaasalersorneqarneri

Kommune timersortarfinnut attartuinissamat isumaqatigiissutit aallaavigalugit tapiisarpoq:

Maniitsoq timersortarfik

- Tapiissutaapput 2.849.360 kr. 2025mi
- Timersortarfik peqatigiiffinnit atorineqarsinnaasarpqo ulluinnarni nal. 15-23 sapaatillu akunnerata naanerani nal. 9-23
- Kommunep paaqqinnittarfiineersut timersortarfik atorsinnaasarpaat ulluinnarni pingasuni piffissami nal. 10-12.

Sisimiut timersortarfia

- Tapiissutit 2.785.816 kr. 2025mi
- Peqatigiiffiit ulluinnarni atuisinnaasarpqo nal. 15.30-23 sapaatip akunnerata naanerani nal. 9-22
- Kommunep paaqqinnittarfiisa timersortarfik atorsinnaasarpaat sapaatip akunneranut marloriarluni nal. 12-14 ullunilu pingasuni nal. 9.15-11.15.

Atortut suleqatigiiffialugit

Qeqqata Kommuniata peqatigiiffiit ataatsimeeqatigaat illoqarfimmi timersorfiusunilu aallutassaqatigiittoqarnerulernissaq eqqumaffiniarlugu. Peqataasut arlallit ataatsimiinernerit iluatsilluartaatut nalilerpaat.

Kommunep timersortarfiit attartorfissaat ukiumoortumik agguataartarpari. Atortut attartorneqarnissaanut piffissaliornerit aqqissuussinerit atorineqartarput. Kommuneli malillugu suli aallussisoqarnerusinnaalluarpoq, agguanneqarsinnaasunik suli piffissanik peqarsimassappat.

Ajornartorsiutaavoq kommune killilinnik aningaasaateqarmat kommunep illuutaanik aserfallatsaaliornissaanut killi-

liisarpoq. Silami timigissartarfiit aamma tassani pineqarput, kommunep akiligaanik pilersinneqarsimasut, ingerlanneqartuarnissaannut aningaasaliiffigineqarsimangitsut.

Suleqatigiinneq ineriartortitsinerlu

Qeqqata Kommunian Timersoqatigiillu Kattuffiat takorluuk-kaminnik isumaqatigiissusiorsimapput, 2025 ilanngullugu atuuttussamik. Isumaqatigiissut pingasunik pingaarnernik anguniagaqarpoq:

1. Sunngiffik aallussilluarfiusoq atuarfillu peqataatitsiffiulluartaq
2. Timersortartuuneq toqqissisimanartoq peqataatitsillu-artausorlu
3. Ukiut apeqqutaatinnagit peqatigiittarnerit.

Immikkoortumi siullermi atortut eqqumaffigineqarput ukununga naleqqiullugit:

- Timersortarfinni siulersuisunik, peqatigiiffinnik atuisunillu suleqateqarnek atorluannaasaaq siunertarlugu
- Atortut piorsaaffigineqarnerini tulluasaaffigineqarnerinilu meeqqat inuusuttullu akuliutsilluarlugit.

Kommunep pilersaarusiornermut periusissiaa ukiunut 2022-2026 anguniakkanik imaqarpoq:

- Pigerikkat atortut aserfallatsaaliornissaat
- Pinngortitaliaruminarnerulernissaa
- Maniitsumi Sisimiunilu nalunnguartarfittaarnissat.

Kommunalbestyrelsep suleqatigiinnissamat isumaqatigiissutaani ukiuni 2025-2029 atuuttumi timersorfiit sallunneqaaqat.

Uani pilersaarutigineqarput:

- Sisorarluni lifti nutaaq Sisimiunilu arsaattarfik nutaaq
- Maniitsumi Sisimiunilu nalunnguartarfittaarniarluni suliniuteqaaqqinnissat
- Timersortarfittaarnissamik pilersaarusiorneq.

Kommuneqarfik Sermersooq

Kommuneqarfik Sermersooq nunatsinni annerpaajuvoq innuttaqarnerpaajullunilu: 24.226nik innuttaqarpoq 531.900 km²-nik annertussuseqarluni, taamaalilluni Avanaata Kommuneanin annerulaarluni.

Kommunemi illoqarfiit sisamaapput nunaqarfillu arfineq-pingasut, kisianni innuttaasut equmasorujussuarmik amerlassuseqarput, Nuuk kisimiilluni amerlanerpaartannik najugaqarfigineqarpoq. Innuttaasut 4 pct.-naat nunaqarfimmiuppuit.

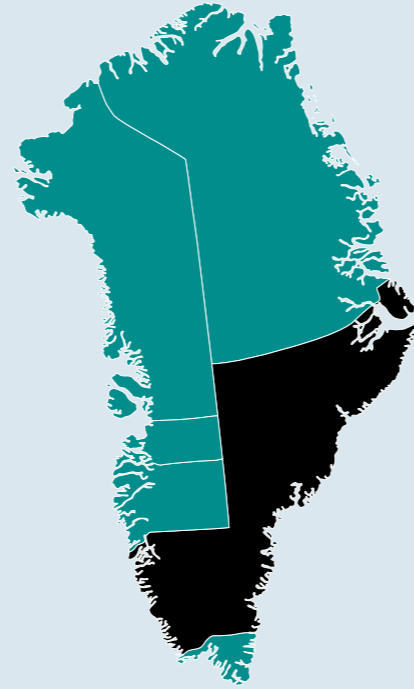
Kalaallit Nunaat innuttakinnerulissasoq naatsorsuutigineqarpoq, naak Nuuk amerlanernik nutserarfigineqarnerulissagaluartoq. Kommuneqarfik Sermersuumi inuit 1.300nik ikileriassangatinneqarpoq 2035ip tungaanut - 24.229iniit 2025mi 2025imi 22.905nut ikileriassangatinneqarlutik.

Timersornernut, timersortartunut timigissarnnullu tapiinerit Kommuneqarfik Sermersooq-mi

Kommuneqarfik Sermersooq peqatigiiffinnut aningaasaliisarnerminut malittarisassanik 2023imi nutarterpai. Kommuneni allanisuuili tapiissutaasoq ukiumoortumik tunniunneqartarpoq, kommunalbestyrelsep aalajangigai malillugit.

Agguaassineri pingaarnerit:

- Aningaasat 82 pct.-ii timersoqatigiiffinnukartuuppuit, ingerlatsinermit ilaasortat tapiiffigineqarnerinut, ininik attartornerut angalanernullu tapiissutaanerusalutik.
- Aningaasat sinneri atorineqartarput sakkortuumik timersortunut atuangiffeqarnermilu sammisassanut.

Kommuneqarfik Sermersooq-mi timersoqatigiiffinnut tapiisutit

Ilaasortat

- Aningaasat 10 pct.-ii peqatigiiffit tamarmik ingerlanneqarnissaannut assigiimmik agguanneqartarput
- Aningaasat 15 pct.-ii ilaasortat amerlassusii aallaavigalugit agguanneqartarput

Angalanerit

- Aningaasat 75 pct.-ii ingerlatsinerit, ilaasortanut aammalu angalanerluni tapiissutit angalanerit atugassangortitaallutik
- Qinnuteqartut amerlassusaat aallaavigalugit tapiissutit amerlassuserneqartarput

Atortut

- Kommunep timersortarfiinut Nuummilu naluttarfimmut akeqanngitsumik neqerooruteqartoqartarpoq
- Tasiilami sisorartunut majartaatit Ittoqqortoormiilumi akeqanngitsumik atugassangortinneqartarput
- Peqatigiiffiit nammineq illuutillit (kommunemit pigineqanngitsumik) innaallagissamut, imermut kiassarnermullu 100 pct-mik tapiiffigineqartarput

Tapeeriaatsit allat

- 3 pct.-ii Sinaakkutissatut aningaasaliissutit sakkortuumik aaqjissuussamillu timersornernut atorineqartarput (soorlu Arctic Circle Race, Ironman)
 - o Peqataasut tamarmiullutik ataaseq 1.500 kr. angullugit tunineqartarpoq
 - o Paamiuniit, Tasiilamiit, Ittoqqortoormiiniit eqqaaniillu peqataasut 3.000 kr. angullugit
- Sinaakkutissanut aningaasaliissutit 15 pct.-ii atuarnunngitsumi aallutanut atorineqartarput peqatigiiffinnit aaqjissorneqarsimasunik
- Peqatigiiffiit tapiiffigineqartut, minnerpaamik akunnerni sisamani meeqqat inuusuttullu atuangiffeqarnerini aallussissapput ilaasortaangitsut pinerullugit.

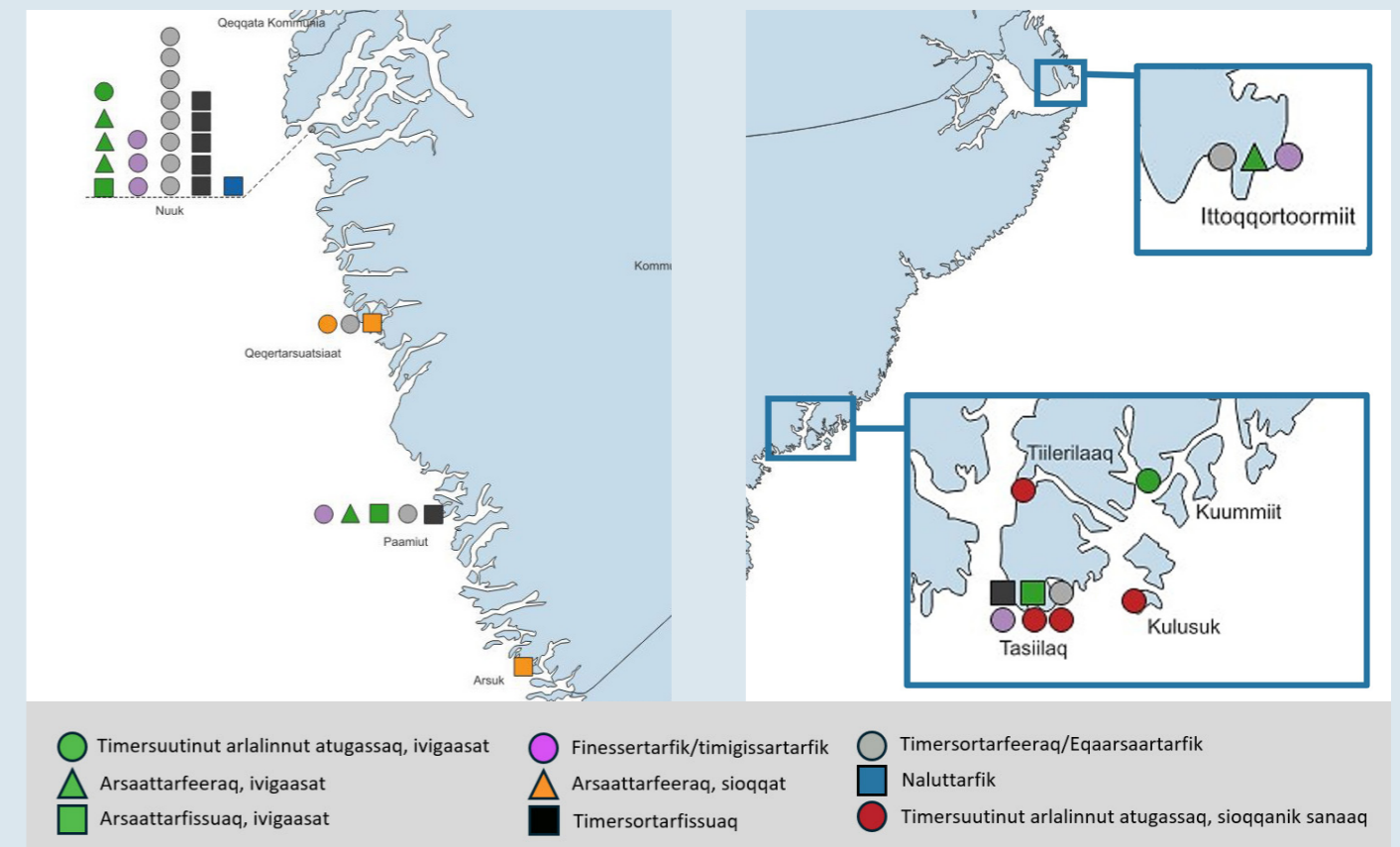
Kommuneqarfik Sermersuumi timersorfiit

Kommuneqarfik Sermersooq timersorfiusinnaasunik 50inik peqarpoq. 2018imiilli sulissutigineqarpoq Inussuk-Atuarfik Nuummiiitoq. Suli atorineqalingilaq, naatsorsuutigineqarporli august 2026-imi atorineqalissasoq (paasissutissaq januar 2026). Timersortarfeeraqarpoq/eqaarsaartarfeeraqarpoq. Nuuki illoqarfiit pingaarnersaraat arlalippassuarnik timersorfiusinnaasunik pilik. Nunaqarfinni arfineq-pingasuni arfineq-marlunni timersorfiusinnaasunik peqarpoq, Kapisillit kisimik timersorfiusinnaasumik peqanngillat. Nuummi misissueqqissaarnerit takutippaat, ivigaaraasat taarserneqartariaqartut, issi imerlu aputip aanneraneersaq patsisalluni.

Tabel 9: Kommuneqarfik Sermersooq-mi timersorfiusinnaasut

Illoqarfik/nunaqarfik	Atortut
Ittoqqortoormiit	Arsaattarfeeraq (ivigaaraasalik), timersortarfeeraq/eqaarsaartarfik, sisorarluni majartaat/majuartaateeraq, fitnessertarfik/timigissartarfik
Nuuk	Arsaattarfissuaq (ivigaaraasalik), arsaattarfeeqqat pingasut (ivigaaraasallit), timersortarfissuit tallimat, timersortarfiit/eqaarsaartarfiit, fitnessertarfiit/timigissartarfiit pingasut, naluttarfik, multibaneq (ivigaaraasalik) ujakkaartarfik, sisoraatnik majartaatit marluk, skatertarfik, golfertarfik
Paamiut	Arsaattarfissuaq (ivigaaraasalik), arsaattarfeeraq (ivigaaraasalik), timersortarfissuaq, timersortarfeeraq/eqaarsaartarfik, fitnessertarfik/timigissartarfik
Tasiilaq	Arsaattarfissuaq (ivigaaraasalik), timersortarfissuaq, timersortarfeeraq/eqaarsaartarfik, fitnessertarfik/timigissartarfik, ujakkaartarfik, sisorarluni majartaat, multibaneq marluk
Arsuk	Arsaattarfissuaq (sioqqat)
Kulusuk	Multibaneq (gumminik natilik)
Kuummiit	Multibaneq (ivigaaraasalik)
Qeqertarsuatsiaat	Arsaattarfissuaq (sioqqat), timersortarfeeraq/eqaarsaartarfik, multibaneq
Tiilerilaq	Multibaneq (gumminik natilik)
Sermiligaaq	Multibaneq (ivigaaraasalik)
Isertoq	Multibaneq (ivigaaraasalik)

Nunap assinga 6: Kommuneqarfik Sermersuumi immikkut atortut – kitaani kangianilu

Timersortarfiit

Illoqarfinni annerni timersortarfeqarpoq – taamaallaat Ittoqqortoormiit minillugit, timersortarfeeralik/eqaarsaar-tarfilik.

Tabel 10: Idrætshaller i Kommuneqarfik Sermersooq

Sted	Nassuiaaneq atornerqarneralu	Qanoq issusaa aserfallatsaalii-nerlu
Nuuk – Godthåbshallen	Imminut pigisoq, 1969meersoq, 2013imi allanngortitaq. Iluaniipput as-sammik arsaattarfik, fitnessertarfik qitittarfillu. Ammasarfigai ulluinnarni nal. 8-23.30. Siulersuisut ukiumoortumik piffissanik agguasarput. Peqatigiiffiit timersortarfimmik atuinerit 75 pct-miippoq, atuisut allat 4 pct. Kiisalu atornerqarneq ajorpoq 21 pct. Aallunneqartarput isikkamik arsarneq, sulorarneq, volleyball, assammik assammik arsarneq, eqaarsaarnerlu	2015: Kinguaattoorutai 690.000 kr. Aserfallatsaaliorneqartariaqarnera 2017-2027: 569.000 kr.
Nuuk – Inussivik	Kommunep pigaa 2001imiilli. Attartorneqartarneranut nalunaarsukkat pissarsiassaangillat.	2015: Kinguaattoorutai 48.000 kr. Aserfallatsaaliorneqartariaqarnera 2017-2027: 108.000 kr. (2021-2027mi naliligaq).
Nuuk – Nussuaq	Kommunep pigaa timersortarfik 1988miilli. Atuarfiit atuinerat 39 pct nal. 8-16, peqatigiiffiit atuinerat 60 pct. (arsar-tartuunerusut atuisuullutik). Atunngiffia 2 pct. Aallutat isikkamik arsarneq, assammik arsarneq, sulorarneq.	2015: Kinguuttooruteqanngilaq. Aserfallatsaaliorneqartariaqarnera 2017-2027: 600.000 kr. (Ingammik ukiuni 2021-2027).
Paamiut	Kommunep pigaa 1981miit. Peqatigiiffiit timersortarfimmik atuinerat piffissap 48 pct.-aniippoq (ingammik assammik arsarneq, taekwondo, nerrivimmi arsaararneq, sulorarneq, isikkamik arsarneq utoqqaallu atuinerat), 23 pct. Atuarfintut/paaqqinnittarfintut attartortinneqartarpoq, 11 pct allat atuisut atortar-paat, sinnerani atornerqarneq ajorluni.	2015: Kinguuttooruteqanngilaq. Aserfallatsaaliorneqartariaqarnera 2017-2027: 2,65 mio. kr. (anner-paartaa ukiuni 2021-2027).

Qanoq inneranut aserfallatsaaliumullu nalilersuut Kalaallit Nunaanni timersortarfiit pitsaassusaanut nalunaarsuutiniit 2016-2017imi ingerlanneqartuminngaanneerpoq (tak. Storm & Rask, 2018). Nalunaarutini nalilisoqarpoq Kommuneqarfik Sermersuumi timersortarfiit aserfallatsaaliumermut killilimmik pisariaqartitsisut. Timersortarfiit tamarmik annikitsumik imaluunniit taamaallaat kinguaattooruteqarput, kisianni Paamiuni timersortarfik 2027imut aserfallatsaaliumermut pisariaqartitsivoq (2,65 mio. kr.).

Inussiviup ingerlanneqarnera namminersortumik ingerlakannersimavoq, aqutsisoqarfili timersortarfiup pisortaanik ilaannikkut ata-atsimeeqateqartarpoq. Annertunerusumik pisisusaqartillugu Kulturimut Sunngiffimmullu pisortaq akuersiseqqarneqartarpoq.

Arlalitsigut misinnartarpoq peqatigiiffiit timersortarfimmi piffissat pissarsiatik atorneq ajoraat, timersortarfimmili pisortaq periarfissinneqanngilaq atuiluarnulertoqarnissaanut iliuuseqarsinnaanngornissaanut.

Kalaallit Nunaanni timersorneq

Atortut suleqatigiissutigalugit

- 2025mi 2 mio. kr. immikkoortinneqarsimapput atortunik misissuinissamut atugassatut, kommunep timersornermut atugassaritaita suunersut qanorlu atornerqartigisarnersut nalunaarsorniarlugit.
- Kulturimut sunngiffimmullu aqutsisoqarfik pingasunik ingerlaffissatigut atuuttarpoq: Nuuk, kangiani kitaanilu sineriammi. Nuummi ingerlatsivik periusissuikkamik siamasissumik sulisarpog, kangiani Kitaanilu ulluinnarni namminersortutut ingerlasartut.
- Nuup Timersortarfissuani kommunemeersut timersortarfiup imminut pigisup siulersuisuiniititaqarpoq.

Suleqatigiinneq ineriartortitsinerlu

Timersoqatigiit Kattuffiat suleqatigalugu Kommuneqarfik Sermersooq timersuutit piorsarneqarnissaanik salliuutitsinarluni aalangiisimavoq:

1. Innuttaasut amerliartornerat ilutigalugu naammattunik atortussanik sanaartortoqassaa kinguuttoornerit killilersimaartinniarlugit
2. Assigiinngitsunik atornerqarsinnaasunik atortoqarnisaq – silami atornerqarsinnaasunik aamma imaqarpoq, eqaatsumik atornerqarsinnaasussat pioreersunillu atorluanaanissaq siunertaralugu.

Kommunep pilersaarusiornermut periusissiaa 2023meersoq aalajangersimasunik anguniagaqarpoq:

- Sumiiffiit atorluarneqartartut 50 pct.-ii timip aalatinernanut qasuersaartarfittullu atorneqassapput.
- Illoqarfinni nunaqarfinnilu tamani atortut nammineerluni aqqissuiffiqineqarsinnaasut atorsinnaasullu pilersinneqassapput.
- Meeqqat inuusuttuaqqallu timiminnik atuinerat ullormut akunnermik sivikinnerpaamik sivilissuseqartassaaq, 10 pct-imik qaffariaateqarluni.

Kommunep kissaatigaa assigiingitsorpassuarnut atorluarneqarsinnaasumik timersorfissaqalernissaq, utoqqaat timersornissaannut, fitnessimut, eqaarsaarnermut, atletikkimut, qallornermut, crossfit'imut, isikkamillu arsarnermut atornerqarsinnaanngorlugu aqqissuussamik. Taakku saniatigut pilersaarusiorneqassapputtaaq:

- Sunngiffimmi pas'sit naluttarfimmullu akeqanngitsumik isertarsinnaanissaq
- Nuussuarmi sisorarfimmumt majuartateeraq
- 6-17inik ukiulinnut ukioq ataaseq timersortarfimmut ilaasortaasinnaanngornissaq
- Ivigaaraasat, sioqqanik sanaat arsaattarfiit, multibenet, sisorarluni majuartaatit, silami timigissartarfisat atortussai allanilu sunngiffimmi aallunneqarsinnaasussat.

Idrættens Analyseinstitut

SDU